
Recommendation of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment

Unofficial translation into Georgian

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur les Lignes directrices relatives au respect, à la protection et à la réalisation des droits de l'enfant dans l'environnement numérique

Traduction non officielle en géorgien

მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია წევრი სახელმწიფოებისადმი ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვის და განხორციელების სახელმძღვანელო პრინციპების შესახებ

© Council of Europe [July 2018], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [juillet 2018], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

მინისტრთა კომიტეტის
რეკომენდაცია
CM/Rec(2018)7 წევრი
სახელმწიფოებისადმი
ციფრულ გარემოში
ბავშვის უფლებების
პატივისცემის, დაცვის
და განხორციელების
სახელმძღვანელო
პრინციპების შესახებ
(მიღებულია მინისტრთა
კომიტეტის მიერ 2018
წლის 4 ივლისს შემდგარ
მინისტრების მოადგილეების
1321-ე შეხვედრაზე)

პრემბულა

მინისტრთა კომიტეტი, ევროპის საბჭოს წესდების მუხლი 15.ბ-ს შესაბამისად, ითვალისწინებს რა, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია მის წევრებს შორის უფრო მეტი ერთობის მიღწევა იმ იდეების და პრინციპების დაცვის და ხელშეწყობის მიზნით, რაც მათ საერთო მემკვიდრეობას წარმოადგენს, მათ შორის, საერთო პოლიტიკის და სტანდარტების ხელშეწყობის გზით; კიდევ ერთხელ ადასტურებს რა წევრი სახელმწიფოების ვალდებულებას უზრუნველყონ, რომ ყველა ბავშვი სარგებლობს ადამიანის უფლებათა სრული სპექტრით, რომლებიც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვის უფლებების შესახებ კონვენციით (UNCRC), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ კონვენციით (ETS No.5), და

მათი ოქმებითაა დადგენილი, და ხაზს უსვამს რა, რომ ეს უფლებები სრულად უნდა იქნეს დაცული და განხორციელებული ტექნოლოგიის განვითარების კვალდაკვალ;

მხედველობაში იღებს რა სხვა ვალდებულებებს, რომლებიც გათვალისწინებულია ისეთი სხვა საერთაშორისო და ევროპული კონვენციებით, როგორცაა შესწორებული ევროპის სოციალური ქარტია (ETS №163), პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას ფიზიკური პირების დაცვის შესახებ კონვენცია (ETS No.108), კონვენცია კიბერდანაშაულის შესახებ (ETS No.185) და მისი დამატებითი ოქმი კომპიუტერული სისტემების გამოყენებით განხორციელებული რასისტული და ქსენოფობიური ხასიათის ქმედებების კრიმინალიზაციის შესახებ (ETS No.189), ევროპის საბჭოს კონვენცია ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ ქმედებათა შესახებ (CETS No.197), ევროპის საბჭოს კონვენცია სექსუალური ექსპლუატაციისა და სექსუალური ძალადობისგან ბავშვთა დაცვის შესახებ (CETS No.201), კონვენცია ქალთა მიმართ ძალადობის და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ (CETS No. 210), და ამ სფეროში ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის რეკომენდაციების, რეზოლუციების და დეკლარაციების გათვალისწინებით;

იმის გათვალისწინებით, რომ რთული და სწრაფად განვითარებადი ციფრული გარემო ბავშვების ცხოვრებაზე სხვადასხვა გზით ახდენს ზეგავლენას, რაც ბავშვს სთავაზობს ბევრ შესაძლებლობას, და იმავდროულად, რისკებს უქმნის მის კეთილდღეობას და ზღუდავს ბავშვის მიერ მისი ადამიანის უფლებებით სარგებლობას;

აცნობიერებს რა, რომ ინფორმაციის და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები (ICT) მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს წარმოადგენს ბავშვის განათლების, სოციალიზაციის, გამოხატვის და ინკლუზიის ხელშესაწყობად, იმავდროულად, ამ ტექნოლოგიების გამოყენებამ შეიძლება წარმოქმნას გარკვეული რისკები, მათ შორის ძალადობის, ექსპლუატაციის და არასათანადო მოპყრობის რისკი;

ითვალისწინებს რა ევროპის საბჭოს სტრატეგიას ბავშვის უფლებათა შესახებ (2016-2021), რომელიც განსაზღვრავს ბავშვის უფლებებს ციფრულ გარემოში როგორც ერთ-ერთ პრიორიტეტულ სფეროს, და ევროპის საბჭოს ინტერნეტ მმართველობის სტრატეგიას (2016-2019), რომლის შესაბამისადაც ინტერნეტი უნდა იყოს უსაფრთხო, დაცული, ღია და ხელსაყრელი გარემო ყველასთვის, მათ შორის ბავშვებისთვის, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე;

აღიარებს რა, რომ ბავშვებს უფლება აქვთ მიიღონ დახმარება და შესაბამისი მითითებები ციფრული გარემოს შესწავლის და გამოყენებისას, პატივი უნდა სცენ ბავშვების და სხვების უფლებებს და ღირსებას;

განუხრელად წარმართავს რა თავის ძალისხმევას წვლილის შეტანაზე ბავშვების მონაწილეობით თანმიმდევრული პოლიტიკის შემუშავებაში, რომელიც ითვალისწინებს ციფრულ გარემოში შესაძლებლობების და რისკების ურთიერთდამოკიდებულებას, და აცნობიერებს რა სათანადო ზომების გატარების აუცილებლობას ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვის და განხორციელების ხელშესაწყობად;

გადახედონ თავიანთ კანონმდებლობას, პოლიტიკას და პრაქტიკას, რათა უზრუნველყონ წინამდებარე რეკომენდაციის დანართში ასახულ რეკომენდაციებთან, პრინციპებთან და შემდგომ სახელმძღვანელო მითითებებთან მათი შესაბამისობა; ხელი შეუწყონ ამ რეკომენდაციების და პრინციპების განხორციელებას ყველა შესაბამის სფეროში, და რეგულარული პერიოდულობით შეაფასონ მიღებული ზომების ეფექტურობა შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით;

2. უზრუნველყონ მოცემული რეკომენდაციის და დანართში ასახული სახელმძღვანელო პრინციპების თარგმნა და მაქსიმალურად ფართო გავრცელება შესაბამის კომპეტენტურ ორგანოებს და დაინტერესებულ მხარეებს შორის, მათ შორის, მათი მიწოდება და გაცნობა პარლამენტებისთვის, სპეციალიზირებული საჯარო დაწესებულებების და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისთვის, ასევე ბავშვებისთვის,

მათთვის გასაგები სახით, ხელმისაწვდომი საშუალებებით, კომუნიკაციის შესაბამისი რეჟიმების და ფორმატების გამოყენებით;

3. მოსთხოვონ ბიზნეს საწარმოებს შეასრულონ მათზე დაკისრებული პასუხისმგებლობა და განახორციელონ შესაბამისი ზომები ციფრულ გარემოში ბავშვთა უფლებების დაცვასთან დაკავშირებით; სახელმწიფოებმა ასევე ხელი უნდა შეუწყონ ბიზნესის თანამშრომლობას კომპეტენტურ სახელმწიფო ორგანოებთან, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან და ბავშვებთან, შესაბამისი საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტების და სახელმძღვანელო პრინციპების გათვალისწინებით;

4. ითანამშრომლონ ევროპის საბჭოსთან ისეთი სტრატეგიების და პროგრამების შემუშავების, განხორციელების და მონიტორინგის მიზნით, რომლებიც ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემას, დაცვას და ამ უფლებების განხორციელებას უწყობენ ხელს, და უზრუნველყონ რეკომენდაციების შესრულებასთან დაკავშირებით შემუშავებული სტრატეგიების, სამოქმედო გეგმების, კანონმდებლობის და კარგი პრაქტიკის განხორციელებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის რეგულარული გაზიარება;

5. მინისტრთა კომიტეტის დონეზე, და შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით, ყოველ ხუთ წელიწადში ერთხელ, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, უფრო ხშირი პერიოდულობით, შეაფასონ მოცემული რეკომენდაციის და სახელმძღვანელო პრინციპების, და წინამდებარე დანართის განხორციელების თვალსაზრისით არსებული ვითარება.

რეკომენდაციის დანართი
CM/Rec(2018)7

ციფრულ გარემოში
ბავშვის უფლებების
პატივისცემის, დაცვის
და განხორციელების
სახელმძღვანელო
პრინციპები

1. მიზანი და გავრელების სფერო

საერთაშორისო და ევროპული სავალდებულო ინსტრუმენტები და სტანდარტები განსაზღვრავენ წევრი სახელმწიფოების ვალდებულებებს ან აწესებენ სტანდარტებს ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების და ძირითადი თავისუფლებების პატივისცემის, დაცვის და განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით. ყველა ბავშვს, როგორც უფლებების მფლობელს, უნდა შეეძლოს საკუთარი ადამიანის უფლებებით და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობა როგორც ონლაინ, ასევე ოფლაინ სივრცეში. წინამდებარე სახელმძღვანელო პრინციპები მიზნად ისახავენ დაინტერესებული მხარეებისთვის დახმარების გაწევას შესაბამისი საერთაშორისო და ევროპული ადამიანის უფლებათა კონვენციებით და სტანდარტებით დაცული უფლებების განხორციელებაში, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გათვალისწინებით. კერძოდ, სახელმძღვანელო პრინციპები მიზნად ისახავენ შემდეგს:

ა. სახელმძღვანელო მითითებების მიწოდებას სახელმწიფოებისთვის კანონმდებლობის, პოლიტიკის და სხვა ზომების ჩამოყალიბებაში ციფრულ გარემოში ბავშვის ყველა უფლებებით სრული სარგებლობის ხელშეწყობის მიზნით, და ყველა იმ ასპექტების გათვალისწინების უზრუნველსაყოფად, რომლებიც ციფრულ გარემოში გავლენას ახდენენ ბავშვის კეთილდღეობაზე და ადამიანის უფლებებით სარგებლობის შესაძლებლობაზე;

ბ. სახელმწიფოების მიერ ყოვლისმომცველი სტრატეგიული და კოორდინირებული მიდგომის განხორციელების და მონიტორინგის ხელშეწყობა, წინამდებარე სახელმძღვანელო პრინციპების გათვალისწინების უზრუნველსაყოფად;

გ. სახელმწიფოების მიერ იმის უზრუნველყოფას, რომ ბიზნესს საწარმოებმა და სხვა შესაბამისმა დაინტერესებულმა მხარეებმა შეასრულონ მათზე დაკისრებული პასუხისმგებლობა ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების დაცვის მიზნით, და წაახალისოს ბიზნესი ამ უფლებების მხარდაჭერის და დაცვის ხელშესაწყობად;

დ. ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე ქმედებების გატარების და თანამშრომლობის ხელშეწყობას ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვისა და განხორციელების მიზნით.

წინამდებარე ტექსტის მიზნებში:

- ▶ „ბავშვი“ გულისხმობს 18 წლამდე ასაკის ნებისმიერ ადამიანს;
- ▶ „ციფრულ გარემოში“ იგულისხმება საინფორმაციო და

საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები (ICT), ინტერნეტის, მობილური და მასთან დაკავშირებული ტექნოლოგიებისა, და მოწყობილობების ჩათვლით, ასევე ციფრული ქსელები, მონაცემთა ბაზები, შინაარსი და მომსახურებები.

2. ფუნდამენტური პრინციპები და უფლებები ქვემოთ ჩამოყალიბებული პრინციპები და უფლებები ვრცელდება ამ სახელმძღვანელოს ყველა ნაწილზე.

2.1. ბავშვის საუკეთესო ინტერესები

1. ციფრულ გარემოში ბავშვებთან დაკავშირებულ ყველა ქმედებაში, ბავშვის საუკეთესო ინტერესები უნდა იყოს უპირველესი საზრუნავი. ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შეფასებისას, სახელმწიფომ არ უნდა დაიშუროს ძალისხმევა ბავშვის უფლებების დაბალანსებაზე, და სადაც ეს შესაძლებელია, შეაჯეროს - ბავშვის უფლება იყოს დაცული, სხვა უფლებებთან, კერძოდ გამოხატვის თავისუფლების, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უფლების, და აგრეთვე მონაწილეობის უფლებასთან.

2.2. ბავშვის განვითარებადი შესაძლებლობები

2. ბავშვის შესაძლებლობები თანდათან ვითარდება, დაბადებიდან და 18 წლის ასაკამდე. აღსანიშნავია, რომ ყოველი ბავშვი სხვადასხვა ასაკში სიმწიფის სხვადასხვა დონეს აღწევს. სახელმწიფომ და სხვა შესაბამისმა მხარეებმა უნდა გააცნობიერონ ბავშვების განვითარებადი შესაძლებლობები, მათ შორის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვების, ან მოწყვლად სიტუაციაში მყოფი ბავშვების შესაძლებლობები, და უზრუნველყონ, რომ დაინერგოს ისეთი პოლიტიკა და პრაქტიკა რომელიც ციფრულ გარემოში მათ შესაბამის საჭიროებებს პასუხობს. ეს ასევე ნიშნავს, რომ მოზარდების უფლებების რეალიზაციის მიზნით მიღებული პოლიტიკა შეიძლება მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდეს უფრო მცირე ასაკის ბავშვებთან დაკავშირებით მიღებული პოლიტიკისგან.

2.3. დისკრიმინაციის დაუშვებლობის უფლება

3. ბავშვის უფლებები ვრცელდება ყველა ბავშვზე, მათ მიმართ ნებისმიერი ნიშნით დისკრიმინაცია დაუშვებელია. ბავშვს ყველა უფლება უნდა მიენიჭოს ასაკის, ბავშვის, მისი მშობლების ან კანონიერი წარმომადგენლების რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მრწამსის, ეროვნული, ეთნიკური თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობის, შეზღუდული შესაძლებლობების, დაბადების ან სხვა სტატუსის საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე.

4. ციფრულ გარემოში თითოეული ბავშვის უფლებების პატივისცემაზე, დაცვაზე და განხორციელებაზე მიმართული ძალისხმევის პარალელურად, ასევე საჭიროა მიზანმიმართული ზომების გატარება დაუცველ მდგომარეობაში მყოფი ბავშვების უფლებების დასაცავად, იმის გათვალისწინებით, რომ ციფრულ გარემოს გააჩნია როგორც ბავშვთა მოწყვლადობის გაზრდის, ასევე მათი გაძლიერების, დაცვის და მხარდაჭერის პოტენციალი.

2.4. უფლება იყო მოსმენილი

5. ბავშვებს უფლება აქვთ თავისუფლად გამოხატონ საკუთარი მოსაზრება ყველა საკითხთან დაკავშირებით, რაც მათზე გავლენას ახდენს, და მათი შეხედულებები სათანადოდ უნდა იყოს გათვალისწინებული მათი ასაკისა და სიმწიფის შესაბამისად.

6. სახელმწიფომ და სხვა შესაბამისმა მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვებისთვის ინფორმაციის მიწოდება მათი უფლებების შესახებ, მათ შორის, მათი მონაწილეობის უფლების შესახებ, ბავშვებისთვის

გასაგები გზით, და მათი სიმწიფის და იმ გარემოებების გათვალისწინებით, რომლებშიც ისინი იმყოფებიან. სახელმწიფოებმა, როგორც პირისპირ მონაწილეობის შემავსებელ კომპონენტს, ხელი უნდა შეუწყონ ბავშვების მიერ საკუთარი აზრის გამოხატვას ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების საშუალებით.. ბავშვებს, მათი უფლებების დარღვევის შემთხვევაში, უნდა მიეწოდოთ ინფორმაცია მხარდაჭერის და დახმარების მექანიზმების და მომსახურებების შესახებ, და გასაჩივრების პროცედურების, სამართლებრივი დაცვის საშუალებების ან კომპენსაციის პროცედურების შესახებ. ეს ინფორმაცია ასევე უნდა იყოს ხელმისაწვდომი მათი მშობლებისთვის, ან მზრუნველებისთვის, რათა მათ ხელი შეუწყონ ბავშვებს მათი უფლებებით სარგებლობაში.

7. გარდა ამისა, სახელმწიფოებმა და სხვა შესაბამისმა დაინტერესებულმა მხარეებმა აქტიურად უნდა ჩართონ ბავშვები კანონმდებლობის, პოლიტიკის და მექანიზმების შემუშავების, პრაქტიკის, ტექნოლოგიების და რესურსების განსაზღვრის, განხორციელების და შეფასების პროცესში, რაც მიზნად ისახავს ბავშვის უფლებების პატივისცემას, დაცვას, და ამ უფლებებით სარგებლობას ციფრულ გარემოში.

2.5. სხვა დაინტერესებული მხარეების ჩართვის ვალდებულება

8. შესაბამისი საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, სახელმწიფოებს გააჩნიათ თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში ყველა ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვის და განხორციელების ძირითადი ვალდებულება და ამ ვალდებულებების ეფექტურად განხორციელების მიზნით მათ უნდა ჩართონ ყველა დაინტერესებული მხარე, განსაკუთრებით კი საგანმანათლებლო და ბავშვთა დაცვის და მზრუნველობის სისტემები, საჯარო დაწესებულებები, ბიზნეს საწარმოები, სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები, ასევე თავად ბავშვები, მათი მშობლები, კანონიერი მეურვეები, და ნებისმიერი სხვა პირები, რომლებიც ბავშვზე ზრუნვაზე არიან პასუხისმგებელი.

9. ციფრულ გარემოსთან დაკავშირებით, თითოეულმა სახელმწიფომ უნდა გაატაროს ისეთი ზომები, რომლებიც აუცილებელია იმისთვის, რომ შესაბამისი სახელმწიფოს იურისდიქციის ფარგლებში არსებულმა ბიზნეს საწარმოებმა შეასრულონ მათზე დაკისრებული ვალდებულებები, რომლებიც დაკავშირებულია ბავშვის უფლებების პატივისცემასთან მათი საქმიანობის ყველა სფეროში, და ასევე, საზღვარგარეთ განხორციელებული საქმიანობის ფარგლებშიც, თუ დომიცილი იმ ქვეყნის იურისდიქციის ფარგლებში ხდება სადაც შესაბამისი ბიზნეს საწარმო მდებარეობს. გარდა ამისა, სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწყონ და მხარი დაუჭირონ სხვა შესაბამისი საშუალებებით, ბიზნეს საწარმოების მიერ ბავშვის უფლებების გაგებას და პატივისცემას.

3. ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემასთან, დაცვასთან და განხორციელებასთან დაკავშირებული სამოქმედო პრინციპები და ზომები

3.1. ციფრული გარემოს ხელმისაწვდომობა

10. ციფრული გარემოს ხელმისაწვდომობა და გამოყენება მნიშვნელოვანია ბავშვთა უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების რეალიზაციისათვის, მათი ინკლუზიისთვის, განათლებისთვის, მონაწილეობის და ოჯახური და სოციალური ურთიერთობების შენარჩუნებისათვის. როდესაც ბავშვებს არ გააჩნიათ ციფრულ გარემოზე წვდომა, ან როდესაც ხელმისაწვდომობა შეზღუდულია ცუდი კავშირის გამო, ამან შეიძლება გავლენა იქონიოს მათ შესაძლებლობაზე სრულად ისარგებლონ თავისი ადამიანის უფლებებით.

11. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ სათანადო ზომების გატარება, რათა ყველა ბავშვს გააჩნდეს წვდომა ადეკვატურ, იაფ, და უსაფრთხო მოწყობილობებზე, კავშირზე, მომსახურებებზე და შინაარსზე, რომელიც განკუთვნილია სპეციალურად ბავშვებისთვის. რამდენადაც ეს შესაძლებელია, სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები საზოგადოებრივ სივრცეში ციფრულ გარემოზე უფასო ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად.

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია ბავშვის უფლებების შესახებ, მუხლი 2.1.

12. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ბავშვებისთვის ციფრული გარემოს ხელმისაწვდომობა საგანმანათლებლო და სხვა მზრუნველობით დაწესებულებებში. შესაბამისი ზომები უნდა გატარდეს მოწყვლად სიტუაციაში მყოფი ბავშვებისთვის, კერძოდ ალტერნატიული ზრუნვის ქვეშ მყოფი ბავშვებისთვის, თავისუფლებააღკვეთილი ბავშვებისთვის, ან იმ ბავშვებისთვის, რომელთა მშობლები არიან თავისუფლებააღკვეთილი, საერთაშორისო მიგრაციის კონტექსტში განხილული ბავშვებისთვის, ქუჩაში მცხოვრები ბავშვებისთვის, და სოფლად მცხოვრები ბავშვებისთვის. კერძოდ, სახელმწიფომ უნდა მოსთხოვოს ინტერნეტ-მომსახურების მიმწოდებლებს, უზრუნველყონ მათი მომსახურებების ხელმისაწვდომობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებისთვის.

13. მოწყობილობების, მომსახურებების და შინაარსისადმი წვდომის უზრუნველყოფასთან ერთად უნდა განხორციელდეს განათლების და წიგნიერების ამაღლებაზე მიმართული შესაბამისი ღონისძიებები, მათ შორის, გენდერული სტერეოტიპების ან იმ სოციალური ნორმების აღმოფხვრაზე მიმართული ზომები, რომლებიც ზღუდავენ ბავშვების ტექნოლოგიებისადმი წვდომას და მათ გამოყენებას.

14. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ ინტერნეტ-მომსახურებასთან დაკავშირებული პირობები, რომლებიც შეეხება მოწყობილობების ინტერნეტთან მიერთებას, ან ონლაინ მომსახურებების მიწოდებას და კონტენტის წვდომას, არის ხელმისაწვდომი, სამართლიანი, გამჭვირვალე, გასაგები, მომზადებულია ბავშვისთვის გასაგებ ენაზე, და არის ნათლად ჩამოყალიბებული, ბავშვზე მორგებული და ასაკის შესაბამისი.

15. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვებისთვის მაღალხარისხიანი ინფორმაციის და საგანმანათლებლო ციფრული კონტენტის და მომსახურებების მრავალი წყაროს ხელმისაწვდომობა. ბავშვის უფლებები მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სახელმწიფო შესყიდვების პროცედურებში, მაგალითად, საგანმანათლებლო ინსტრუმენტების შესყიდვასთან დაკავშირებით, რათა ციფრული მომსახურებების და შინაარსის ხელმისაწვდომობა და გამოყენება არ შეიზღუდოს კომერციული ინტერესების ან ფილტრების გამო.

3.2. გამოხატვის თავისუფლების და ინფორმაციის მიღების

უფლება

16. ციფრულ გარემოს ბავშვის მიერ გამოხატვის თავისუფლების უფლებით სარგებლობის ხელშეწყობის და ყველა სახის ინფორმაციის და იდეების მოძიების, მიღების და გაზიარების მხარდაჭერის მნიშვნელოვანი პოტენციალი გააჩნია. სახელმწიფოებმა უნდა გაატარონ შესაბამისი ზომები, რათა უზრუნველყონ ბავშვთა უფლების დაცვა გამოხატვის ნებისმიერი მოსაზრება, შეხედულებები, ან აზრი მათთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე, მათი არჩევანის მიხედვით საშუალების გამოყენებით, მიუხედავად იმისა, მათი შეხედულებები და მოსაზრებები სახელმწიფოს ან სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის მისაღებია, თუ მიუღებელი.

17. სახელმწიფოებმა ბავშვებს, როგორც ციფრულ გარემოში ინფორმაციის შემქმნელებს და გამავრცელებლებს, უნდა მიაწოდოს ინფორმაცია, მათ შორის საგანმანათლებლო პროგრამების მეშვეობით, იმის შესახებ, თუ როგორ გამოიყენონ თავიანთი უფლებები ციფრულ გარემოში სხვების, მათ შორის ბავშვების უფლებებისა და ღირსების პატივისცემით და დაცვით. კერძოდ, ასეთი პროგრამები უნდა მოიცავდეს ისეთ ასპექტებს, როგორცააგამოხატვის თავისუფლება და მასზე დაწესებული ლეგიტიმური შეზღუდვები, მაგალითად, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების პატივისცემა, ან სიძულვილის და ძალადობის წაქეზების აკრძალვა.

18. სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწყონ მაღალი ხარისხის დამრავალფეროვანი ონლაინ კონტენტის შემუშავებას და მომსახურებების შეთავაზებას, რომელიც ბავშვებს სოციალურ და კულტურულ სარგებელს მოუტანს და ხელს შეუწყობს მათ სრულფასოვან განვითარებას და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობას. ეს უნდა მოიცავდეს მაქსიმალურად მაღალი ხარისხის კონტენტს, რომელიც სპეციალურად ბავშვებისთვისაა განკუთვნილი, ადვილად მოსაძებნია, გასაგებ ენაზეა

მომზადებული და ადაპტირებულია მათი ასაკისა და სიმწიფის შესაბამისად. ამ კონტექსტში, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ინფორმაცია ბავშვის უფლებების შესახებ, მათ შორის ციფრულ გარემოში; ახალ ამბებზე, ჯანმრთელობაზე; სექსუალურობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, და სხვა. კერძოდ, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ ბავშვებს შეეძლოთ მოიძიონ და შეისწავლონ საჯარო მედია მაღალი ხარისხის კონტენტის გასაცნობად, რომელიც მათთვის სასარგებლო იქნება.

19. თუ სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ონლაინ მედიას, იგი უნდა ითვალისწინებდეს ბავშვებთან კომუნიკაციას აქტიურ ფორმაში, ხელს უწყობდეს მომხმარებლის მიერ გენერირებული კონტენტის გამოქვეყნებას, და ასევე სთავაზობდეს სხვა სახის მონაწილეობაზე დაფუძნებულ სქემებს. ყურადღება უნდა მიექცეს ბავშვებისთვის ონლაინ მედიის ხელმისაწვდომობას, ამ მედიაში ყოფნას, და საკუთარი თავის პოზიციონირებას.

20. ციფრულ გარემოში ბავშვთა გამოხატვის და ინფორმაციის თავისუფლების უფლების ნებისმიერი შეზღუდვა უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო და ევროპულ ადამიანის უფლებათა კონვენციებს და სტანდარტებს. სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ზომები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ბავშვები მათი განვითარებადი შესაძლებლობების შესაბამისად, ინფორმირებული იყვნენ ისეთი შეზღუდვების არსებობის შესახებ, როგორცაა შინაარსის გაფილტვრა, და მათ დახმარება უნდა გაეწიოთ და ინსტრუქციები მიეწოდოთ იმის შესახებ, თუ უფლებების დაცვის რა საშუალებები არსებობს, მათ შორის, სად უნდა წარადგინონ საჩივარი, შეატყობინონ მათი უფლებების დარღვევის შესახებ, ან მიიღონ დახმარება და კონსულტაცია. საჭიროების შემთხვევაში, მშობლებს ან მზრუნველებს უნდა მიეწოდოთ ინფორმაცია ასეთი შეზღუდვების და უფლებების დაცვის შესაბამისი საშუალებების შესახებ.

3.3. მონაწილეობა, თამაშში ჩართვის უფლება და შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება

21. ციფრული გარემო შესანიშნავ შესაძლებლობებს უზრუნველყოფს ბავშვის უფლების განხორციელებაში მიიღოს მონაწილეობა თამაშში, და მშვიდობიან შეკრებებსა და გაერთიანებებში, მათ შორის ონლაინ კომუნიკაციის, თამაშების, ქსელების ჩამოყალიბების და გართობის საშუალებით. ქვეყნებმა უნდა ითანამშრომლონ სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან, რათა უზრუნველყონ ბავშვების წვდომა ისეთი აქტივობებისადმი, რომლებიც ხელს შეუწყობენ მონაწილეობას, ინკლუზიას, ციფრულ გარემოში მოქალაქეობას და მდგრადობას როგორც ონლაინ, ასევე ოფლაინ გარემოში.

22. აღიარებენ რა ბავშვების უფლებას, მონაწილეობა მიიღონ მათი ასაკის და სიმწიფის შესაფერის თამაშებში და რეკრეაციულ აქტივობებში, სახელმწიფოებმა მთელი რიგი სტიმულები, საინვესტიციო შესაძლებლობები, სტანდარტები და ტექნიკური ხელმძღვანელობა უნდა უზრუნველყონ სოციალური, სამოქალაქო, ხელოვნებასთან დაკავშირებული, კულტურული და რეკრეაციული ხასიათის ციფრული კონტენტის წარმოების და გავრცელების ხელშესაწყობად, რომელიც ყველა ბავშვს მოუტანს სარგებელს. ეს მოიცავს ინტერაქტიულ და თამაშზე დაფუძნებულ ინსტრუმენტებს, რომლებიც ხელს უწყობენ ისეთი უნარ-ჩვევების განვითარებას, როგორცაა კრეატიულობა, გუნდური მუშაობა და პრობლემების გადაჭრა, რაც ბავშვის განვითარებადი შესაძლებლობების გათვალისწინებით უნდა მოხდეს, და განსაკუთრებული ყურადღების გამახვილებით მოწყვლად სიტუაციაში მყოფი ბავშვების საჭიროებებზე. როდესაც ბავშვი მონაწილეობს ამ ინსტრუმენტების შემუშავებაში, ან წარმოებაში, მისი ინტელექტუალური საკუთრების უფლება უნდა იყოს დაცული.

23. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვებისთვის მათი ასაკის და სიმწიფის შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდება, მათ შორის, წერილობითი ფორმით, სოციალური ქსელებით და სხვა საშუალებებით, მათი უფლებების, კერძოდ კი, მათი მონაწილეობის უფლების შესახებ. სახელმწიფოებმა ასევე უნდა მიაწოდონ ბავშვებს ინფორმაცია მათთვის ხელმისაწვდომი შესაძლებლობების შესახებ, და იმის შესახებ, თუ სად შეუძლიათ მიიღონ დახმარება ამ შესაძლებლობებით სარგებლობის მიზნით.

24. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ბავშვებმა ეფექტურად შეძლონ

მონაწილეობის მიღება ადგილობრივ, ეროვნულ და გლობალურ საჯარო პოლიტიკაში და პოლიტიკური დებატებში, და ხელი შეუწყონ ონლაინ სამოქალაქო და სოციალური პლატფორმების შექმნას, რათა დაეხმარონ ბავშვებს მონაწილეობის მიღებაში და შეკრების და გაერთიანების უფლებით სარგებლობაში, მათი დემოკრატიული მოქალაქეობის და პოლიტიკური ცნობიერების ამაღლების მიზნით.

სახელმწიფოებმა ასევე უნდა უზრუნველყონ, რომ ციფრულ გარემოში ბავშვთა მონაწილეობა რეალური და აზრიანია, და ეყრდნობა ბავშვების მონაწილეობის სფეროში არსებულ კარგ პრაქტიკას და შეფასების ინსტრუმენტებს.

25. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა დაიცვან ბავშვები, რომლებიც ციფრულ გარემოში მშვიდობიანი შეკრების და გაერთიანების უფლებებით სარგებლობენ, მონიტორინგის და თვალთვალისგან, იქნება ეს სახელმწიფო ორგანოების მხრიდან პირდაპირი სახით, ან კერძო სექტორთან თანამშრომლობით. როდესაც ასეთი ზომები ხელს უშლიან ბავშვებს მათი უფლებებით სარგებლობაში, ამ ზომებზე უნდა ვრცელდებოდეს პირობები და დაცვის მექანიზმები, რომლებიც შესაბამისობაშია ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და ევროპულ კონვენციებთან და სტანდარტებთან. კერძოდ, ასეთი ზომები გათვალისწინებული უნდა იყოს კანონით, უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, ნათელი და განჭვრეტადი, უნდა ისახავდნენ კანონიერ მიზანს, აუცილებელი უნდა იყოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში, და დასახული კანონიერი მიზნის პროპორციული, და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ეფექტიანი სამართლებრივი დაცვის საშუალებები.

3.4. პირადი ცხოვრება და მონაცემთა დაცვა

26. ციფრულ გარემოში ბავშვებს გააჩნიათ პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლება, რაც მოიცავს პერსონალური მონაცემების დაცვას და მათი კორესპონდენციის და პირადი კომუნიკაციის კონფიდენციალურობის პატივისცემას.

27. სახელმწიფოებმა პატივი უნდა სცენ და დაიცვან ბავშვის პირადი ცხოვრების და მონაცემთა კონფიდენციალურობის უფლება. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ შესაბამისი მხარეები, კერძოდ, პერსონალური მონაცემების დამუშავებაზე პასუხისმგებელი უწყებები, ასევე ბავშვები, მშობლები, მზრუნველები და პედაგოგები, ინფორმირებულები არიან და პატივს სცემენ ბავშვის პირადი ცხოვრების და მონაცემთა კონფიდენციალურობის დაცვის უფლებას.

28. სახელმწიფოებმა და სხვა დაინტერესებულმა მხარეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვები ინფორმირებულები იყონ იმის შესახებ, თუ როგორ ისარგებლონ მათი პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის და მონაცემთა დაცვის უფლებით, მათი ასაკის და სიმწიფის დონის შესაბამისად, და საჭიროების შემთხვევაში, მათი მშობლების, მზრუნველების, კანონიერი მეურვეების, ან ბავშვზე იურიდიულად პასუხისმგებელი პირების მითითებით და ხელმძღვანელობით, ბავშვის განვითარებადი შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

29. აცნობიერებენ რა, რომ პერსონალური მონაცემები შეიძლება დამუშავდეს ბავშვის სასარგებლოდ, სახელმწიფოებმა შესაბამისი ზომები უნდა გაატარონ, რათა უზრუნველყონ ბავშვების პერსონალური მონაცემების დამუშავება სამართლიანად, კანონიერად, ზუსტად და უსაფრთხოდ, კონკრეტული მიზნებისათვის, და ბავშვების, ან/და მათი მშობლების, მზრუნველის, კანონიერი წარმომადგენლის თავისუფალი, ნათელი, ინფორმირებული და ცალსახა თანხმობით განხორციელდეს, ან კანონით დადგენილ სხვა ლეგიტიმურ საფუძველზე. დაცული უნდა იქნეს მონაცემთა მინიმუმიზაციის პრინციპი, რაც იმას ნიშნავს, რომ პერსონალური მონაცემების დამუშავება უნდა იყოს იმ მიზნების ადეკვატური, შესაბამისი, და არა გადაჭარბებული, რა მიზნითაც მონაცემების დამუშავდება ხდება.

30. იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფოები იღებენ ზომებს, რათა განსაზღვრონ ასაკი, როდესაც მიჩნეულია, რომ ბავშვებს გააჩნიათ პერსონალური მონაცემების დამუშავებაზე თანხმობის გაცემის უნარი, მათი უფლებები, შეხედულებები, საუკეთესო ინტერესები და განვითარებადი შესაძლებლობები უნდა იყოს გათვალისწინებული. ეს უნდა დაეკვიმდებაროს მონიტორინგს და შეაფასებას, იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად აცნობიერებს ბავშვი მონაცემთა შეგროვების პრაქტიკას და ტექნოლოგიურ განვითარებას. როდესაც ბავშვის ასაკი ამ დადგენილ ასაკზე ნაკლებია, და საჭიროა

მშობლის თანხმობა, სახელმწიფოები ვალდებული არიან გონივრული ძალისხმევა წარმართონ იმაზე, რათა შეამოწმონ, რომ ასეთი თანხმობა გაცემულია ბავშვის მშობლის, ან კანონიერი წარმომადგენლის მიერ.

31. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ შეფასებულ იქნეს მონაცემთა დამუშავების სავარაუდო გავლენა ბავშვის უფლებებზე, და რომ მონაცემთა დამუშავება ისეთი სახით ხდება, რომ ამ უფლებებში ჩარევის რისკი თავიდან არის აცილებული, ან მინიმუმამდეა შემცირებული.

32. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ სპეციფიკური კატეგორიების მონაცემთა დამუშავება, რომლებიც სენსიტიურ მონაცემებადაა მიჩნეული, მაგალითად, როგორცაა გენეტიკური მონაცემები, ბავშვის უნიკალური მაიდენტიფიცირებელი ბიომეტრიული მონაცემები, სისხლის სამართლის დანაშაულთან დაკავშირებული პერსონალური მონაცემები, და სხვა პერსონალური მონაცემები, რომლებიც ამჟღავნებენ პირის რასობრივ ან ეთნიკურ წარმოშობას, პოლიტიკურ მოსაზრებებს, რელიგიურ ან სხვა მრწამსს, გონებრივ და ფიზიკურ ჯანმრთელობას, ან სექსუალურ ცხოვრებას, ნებისმიერ ვითარებაში მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება იქნეს დაშვებული, თუ შესაბამისი გარანტიები კანონით არის გათვალისწინებული.

33. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვებისთვის ადვილად ხელმისაწვდომი, მნიშვნელოვანი, ბავშვზე მორგებული, და ასაკის შესაბამისი ინფორმაცია იქნება მიწოდებული კონფიდენციალურობის ინსტრუმენტების, პარამეტრების და საშუალებების შესახებ. ბავშვები, და/ან მათი მშობლები, მზრუნველები, ან იურიდიული წარმომადგენლები ინფორმირებული უნდა იყონ მონაცემთა მაკონტროლებლის მიერ იმის შესახებ, რომ მათი პერსონალური მონაცემების დამუშავება ხდება. ეს უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ როგორ ხდება მონაცემთა შეგროვება, შენახვა, გამოყენება და გამჟღავნება, ასევე ინფორმაციას მათი უფლების შესახებ გააჩნდეთ წვდომა ამ მონაცემებზე მათი შესწორების, წაშლის, ან დამუშავებაზე უარის თქმის მიზნით, და როგორ უნდა მოხდეს ამ უფლებებით სარგებლობა.

34. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვებს და/ან მათ მშობლებს, მზრუნველებს ან იურიდიულ წარმომადგენლებს უფლება აქვთ გააუქმონ მათი პერსონალური მონაცემების დამუშავებასთან დაკავშირებით გაცემული თანხმობა, გააჩნდეთ მათი პერსონალური მონაცემების ხელმისაწვდომობა, და შეუძლიათ მოითხოვონ ამ მონაცემების შესწორება ან წაშლა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მონაცემთა დამუშავება უკანონოა, ან როდესაც ეს ლახავს მათ ღირსებას, უსაფრთხოებას ან პირად ცხოვრებას.

35. ბავშვის პერსონალური მონაცემების დამუშავებასთან დაკავშირებით, სახელმწიფოებმა უნდა გამოიყენონ, ან მოითხოვონ შესაბამისი პასუხისმგებელი მხარეებისგან, გამოიყენონ მონაცემთა კონფიდენციალურობის დეფოლტით დაცვის პარამეტრები (privacy-by-default) და მონაცემთა კონფიდენციალურობის დაცვის პარამეტრები მთელი პროცესების დიზაინის ფარგლებში (privacy-by-design), ბავშვის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით. ამგვარი ღონისძიებები უნდა ითვალისწინებდნენ პერსონალური მონაცემების კონფიდენციალურობის უფლების და მონაცემთა მთლიანობის დაცვის მიზნით ქმედითი მექანიზმების ინტეგრირებას მოწყობილობებსა და სერვისებში.

36. ქსელში ჩართულ ან სმარტ მოწყობილობებთან დაკავშირებით, მათ შორის სათამაშოებსა და ტანსაცმელში ინკორპორირებული მოწყობილობების ჩათვლით, სახელმწიფოებმა განსაკუთრებული ძალისხმევა უნდა წარმართონ იმაზე, რომ მონაცემთა დაცვის პრინციპები, წესები და უფლებები იყოს დაცული იმ შემთხვევებში, როდესაც ეს პროდუქტები ძირითადად ბავშვებზეა ორიენტირებული, ან სავარაუდოდ, რეგულარულად გამოიყენება ბავშვების თანდასწრებით, ან ბავშვებთან ფიზიკურ სიახლოვეში.

37. ბავშვის პროფილების შედგენა, რაც გულისხმობს პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავების ნებისმიერ ფორმას, რომელიც მიზნად ისახავს ბავშვის „პროფილის“ შედგენას, კერძოდ, ბავშვთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების, ან მისი პირადი შეხედულების, ქცევის და დამოკიდებულებების ანალიზის ან პროგნოზირების მიზნით, აკრძალული უნდა იყოს კანონით. გამონაკლის შემთხვევებში, სახელმწიფომ შეიძლება გააუქმოს ეს შეზღუდვა, როდესაც ეს ბავშვის

საუკეთესო ინტერესებშია, ან უფრო მნიშვნელოვანი საჯარო ინტერესის არსებობის შემთხვევაში, იმ პირობით, რომ კანონით გათვალისწინებულია შესაბამისი გარანტიები.

38. ციფრულ გარემოში ბავშვების პირად ცხოვრებაში თვითნებური, ან უკანონო ჩარევა არ უნდა იყოს დაშვებული. ღონისძიებები, რომლითაც შეიძლება შეიზღუდოს ბავშვის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება, უნდა განხორციელდეს კანონის დაცვით, ეს ზომები უნდა ემსახურებოდნენ კანონიერ მიზანს, აუცილებელი უნდა იყოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში, და ამ კანონიერი მიზნის პროპორციული. კერძოდ, მიყურადების და თვალთვალის ღონისძიებები უნდა შეესაბამებოდეს ამ პირობებს, და უნდა ექვემდებარებოდეს დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ ზედამხედველობას.

39. სახელმწიფოებმა არ უნდა აკრძალონ კანონით ან პრაქტიკაში ბავშვებთან დაკავშირებით ანონიმური, ფსევდონიმური, ან შიფრირების ტექნოლოგიების გამოყენება.

3.5. განათლების უფლება

40. სახელმწიფოებმა აქტიურად უნდა შეუწყონ ხელი ციფრულ გარემოში შემოთავაზებული შესაძლებლობების გამოყენებას ბავშვთა განათლების უფლებით სარგებლობის უზრუნველყოფის მიზნით. განათლების მიზანია ბავშვის პიროვნების, ნიჭის, ფსიქიკური და ფიზიკური შესაძლებლობების მაქსიმალური განვითარება და ბავშვის მომზადება თავისუფალ საზოგადოებაში პასუხისმგებლიანი ცხოვრებისათვის. ამ მიზნის მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ ციფრულ გარემოში არსებული ცოდნა და რესურსები ხელმისაწვდომი იყოს ყველა ბავშვისთვის ინკლუზიური გზით, რომელიც ითვალისწინებს ბავშვების განვითარებად შესაძლებლობებს და მოწყვლად მდგომარეობაში მყოფი ბავშვების განსაკუთრებული გარემოებებს.

ციფრული წიგნიერება

41. სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწყონ ციფრულ წიგნიერებას, მათ შორის მედია და საინფორმაციო წიგნიერებას და მოქალაქეობრივი ცნობიერების ამაღლებას, რათა უზრუნველყონ, რომ ბავშვებს გააჩნდეთ ციფრულ გარემოში გონივრულად ჩართვის უნარი, და შედეგობა გაუმკლავდნენ მასთან დაკავშირებულ რისკებს. ციფრული წიგნიერების ამაღლებაზე მიმართული განათლება ჩართული უნდა იყოს საბაზისო განათლების სასწავლო პროგრამებში ადრეული ასაკიდან, ბავშვების განვითარებადი შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

42. ბავშვის უფლებების ფართო სპექტრის მხარდასაჭერად, ციფრული განათლება უნდა ითვალისწინებდეს ონლაინ ინსტრუმენტების და რესურსების ფართო სპექტრით სარგებლობისთვის საჭირო ტექნიკური ან ფუნქციური უნარების განვითარებას, ისევე როგორც კონტენტის შექმნის და ციფრული გარემოს მნიშვნელოვანი ასპექტების, შესაძლებლობების და რისკების გაგების უნარის განვითარებას.

43. ციფრული წიგნიერება ეფექტურად უნდა ისწავლებოდეს ისეთ გარემოში, სადაც ბავშვები სარგებლობენ ინტერნეტით, განსაკუთრებით სკოლებში და ორგანიზაციებში, რომლებიც ბავშვებთან მუშაობენ. სახელმწიფოებმა ასევე ხელი უნდა შეუწყონ და მხარი დაუჭირონ მშობლების ან მზრუნველების ციფრული წიგნიერების განვითარებას სახელმწიფოს მიერ ჩამოყალიბებული მექანიზმების მეშვეობით, რომლებიც მათ მოცვას ემსახურება, რაც ბავშვის და ოჯახისთვის უსაფრთხო და მდგრადი ციფრული გარემოს შექმნის აუცილებელი წინაპირობაა.

44. აღიარებენ რა იმ საგანმანათლებლო პოლიტიკების პოტენციურ უპირატესობას, რომლებიც იყენებენ ციფრულ ქსელებს ფორმალური და არაფორმალური სწავლის, მათ შორის სახლში სწავლის ერთმანეთთან დასაკავშირებლად, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ეს არ ჩააყენებს არახელსაყრელ მდგომარეობაში ბავშვებს, რომლებსაც არ გააჩნიათ სახლში ეს რესურსები, ან მზრუნველობით დაწესებულებებში არიან განთავსებული.

45. სახელმწიფოებმა და სხვა შესაბამისმა მონაწილე მხარეებმა განათლებისა და კულტურის სისტემის მეშვეობით განსაკუთრებული ძალისხმევა უნდა წარმართონ იმ ბავშვების ციფრული წიგნიერების

ამაღლებაზე, რომლებსაც სოციო-გეოგრაფიული ან სოციო-ეკონომიკური მიზეზების გამო, ასევე საცხოვრებელი ადგილის გამო, შეზღუდული წვდომა გააჩნიათ, ან საერთოდ არ გააჩნიათ წვდომა ციფრული ტექნოლოგიებისადმი; ასევე, იმ ბავშვების ციფრული წიგნიერების ამაღლებაზე, რომლებსაც გააჩნიათ ამ ტექნოლოგიებისადმი წვდომა, მაგრამ არ იყენებენ მათ იმის გამო, რომ არ გააჩნიათ ამ ტექნოლოგიების გამოყენებისთვის საჭირო უნარები, ან გარკვეული მოწყვლადობის, კონკრეტულად შეზღუდული შესაძლებლობების გამო, ნაკლებად იყენებენ ციფრულ ტექნოლოგიებს.

46. სახელმწიფოებმა ასევე ძალისხმევა უნდა წარმართონ გოგონების მიერ ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენების ხელშეწყობაზე, და უზრუნველყონ ყველა ბავშვისთვის თანაბარი შესაძლებლობები მათი თანასწორუფლებიანობის გაზრდის მიზნით.

საგანმანათლებლო პროგრამები და რესურსები

47. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ საკმარისად მაღალი ხარისხის საგანმანათლებლო რესურსები, ფიზიკური მოწყობილობები და ინფრასტრუქტურა იყოს ხელმისაწვდომი ციფრულ გარემოში ბავშვთა ოპერირების და მათი ფორმალური და არაფორმალური განათლების მხარდასაჭერად. ეს შეიძლება უზრუნველყოფილი და გავრცელებული იქნეს სხვა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობით. ასეთი რესურსები უნდა შეფასდეს არსებული კარგი პრაქტიკის და სახელმწიფოს და სხვა დაინტერესებული მხარეების მიერ ციფრულ გარემოსთან დაკავშირებული მაღალი საგანმანათლებლო სტანდარტების გათვალისწინებით.

48. სახელმწიფოებმა უნდა შეიმუშაონ და გააძლიერონ განათლების და ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული ინიციატივები და პროგრამები, და მომხმარებლის ინსტრუმენტები ბავშვებისთვის, მშობლებისთვის, მზრუნველებისთვის, განმანათლებლების და ბავშვებთან მუშაობაში ჩართული მოხალისეებისთვის, რაც ბავშვების მონაწილეობით უნდა განხორციელდეს. ასეთი პროგრამები უნდა ითვალისწინებდნენ ცოდნის ამაღლებას პრევენციული ღონისძიებების, ციფრულ გარემოში უფლებების და მოვალეობების, დარღვევების იდენტიფიცირების და მათ შესახებ შეტყობინების, დარღვევების გამოსწორებაზე მიმართული სამართლებრივი მექანიზმების, და შესახებ. კერძოდ, ასეთი პროგრამები ბავშვის ასაკის და განვითარებადი შესაძლებლობების შესაფერისი გზით, უნდა ეხმარებოდნენ ბავშვებს ცოდნის ამაღლებაში იმის შესახებ, თუ რას ნიშნავს თანხმობის მიცემა, საკუთარი და სხვა პირების ძირითადი უფლებების პატივისცემა, საჭიროების შემთხვევაში, საკუთარი უფლებების დაცვა და ამ უფლებების დარღვევის გამოსწორების მოთხოვნა, და ციფრული გარემოში შესაბამისი ინსტრუმენტების გამოყენება საკუთარი უფლებებით შეუფერხებლად სარგებლობის მიზნით. გარდა ამისა, ასეთი პროგრამები ბავშვებს საშუალებას უნდა აძლევდნენ გაიგონ, თუ რა არის პოტენციურად ზიანის მომტანი კონტენტი (როგორცაა ძალადობის, თვითდაზიანების, ზრდასრულების პორნოგრაფიის, ბავშვზე სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალა, დისკრიმინაციის და რასიზმის, და სიმულვილის ენის ამსახველი მასალები), და ქცევა (მაგალითად, ბავშვის სექსუალურ ურთიერთობაზე დაყოლიება, ან „ადევნება“ (ჩაგვრა ან შევიწროება, პერსონალური მონაცემების უკანონო დამუშავება, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დარღვევა), და ის პოტენციური შედეგები, როდესაც ბავშვის შესახებ, ან ბავშვის მიერ ინფორმაციის გაზიარება, ან ამ ინფორმაციის სხვა პირების მიერ სხვა გარემოში გავრცელება ხდება.

49. სახელმწიფოებმა მხარი უნდა დაუჭირონ ფორმალურ და არაფორმალურ საგანმანათლებლო და კულტურულ დაწესებულებებს (მათ შორის, არქივები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები, ბავშვების და ახალგაზრდული ორგანიზაციები, და სხვა საგანმანათლებლო ინსტიტუტები) სხვადასხვა ციფრული და ინტერაქტიული სასწავლო რესურსების შემუშავებაში და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაში, და წახალისონ მათი თანამშრომლობა შესაბამის ინსტიტუტებთან ციფრულ გარემოსთან დაკავშირებული სასწავლო შესაძლებლობების ოპტიმიზაციის მიზნით.

3.6. დაცვის და უსაფრთხოების უფლება

50. ახალი ტექნოლოგიების განვითარების გათვალისწინებით, ბავშვებს უფლება აქვთ დაცული იყონ ყველა ფორმის ძალადობისგან, ექსპლუატაციის და არასათანადო მოპყრობისგან ციფრულ გარემოში. ნებისმიერი დამცავი ღონისძიება უნდა ითვალისწინებდეს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს და მის განვითარებად შესაძლებლობებს, და არ ზღუდავდეს არათანაზომიერად სხვა უფლებებით სარგებლობის შესაძლებლობას.

51. ბავშვების ჯანსაღი განვითარების და კეთილდღეობის თვალსაზრისით, ციფრულ გარემოში შეიძლება არსებობდეს რიგი საფრთხეები, მათ შორის, ქვემოთ მოყვანილი რისკები, რომელთა ჩამონათვალი არ არის ამომწურავი:

- ▶ სექსუალური ექსპლუატაცია და ძალადობა, სექსუალურ ურთიერთობაზე დაყოლიება (ადევნება), ბავშვების ონლაინ რეკრუტირება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენის, ექსტრემისტულ პოლიტიკურ ან რელიგიურ მოძრაობაში მონაწილეობის, ან ტრეფიკინგის მიზნით (კონტაქტებთან დაკავშირებული რისკები);
- ▶ ქალების და ბავშვების დამამცირებელი და სტერეოტიპული სახით წარმოჩენა; ძალადობის და თვითდაზიანების, განსაკუთრებით სუიციდის ასახვა და განდიდება; დამამცირებელი, დისკრიმინაციული ან რასისტული გამონათქვამების, ან ასეთი ქცევის აპოლოგია; რეკლამა, მოზრდილებისთვის განკუთვნილი კონტენტი (შინაარსთან დაკავშირებული რისკები);
- ▶ ჩავრა, ადევნება და სხვა ფორმით სექსუალური შევიწროება, სექსუალური ხასიათის გამოსახულებების თანხმობის გარეშე გავრცელება, გამოძალგა, სიძულვილის ენა, ჰაკერობა, აზარტული თამაშები, უკანონო ჩამოტვირთვა, ან ინტელექტუალური საკუთრების უფლების სხვა ფორმით ხელყოფა, კომერციული ექსპლუატაცია (ქცევასთან დაკავშირებული რისკები);
- ▶ ჭარბი გამოყენება, ძილის დეპრივაცია, ფიზიკური ზიანი (ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკები); ყველა ზემოთხსენებულმა ფაქტორმა შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს ბავშვის ფიზიკურ, ემოციურ და ფსიქოლოგიურ კეთილდღეობაზე.

ციფრულ გარემოში არსებული რისკების აღმოფხვრაზე მიმართული ზომები

52. ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის ტემპების გათვალისწინებით, სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ პრევენციული ზომები, მათ შორის რეგულარულად შეაფასონ ის შესაძლო ზიანი, რაც ამ ტექნოლოგიებმა შეიძლება მიაყენონ ბავშვების ჯანმრთელობას, მიუხედავად იმისა, რომ არ არსებობს სამეცნიერო და ტექნიკური ცოდნა, რომელიც დაადასტურებდა ასეთი რისკების არსებობას, ან მათ მასშტაბს.

53. სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწყონ და წახალისონ ბიზნეს საწარმოები, რათა მათ უზრუნველყონ თავიანთი ბიზნეს პროცესების ფარგლებში და დეფოლტ სისტემების მეშვეობით პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვა, როგორც ბავშვებისთვის განკუთვნილი პროდუქტების და მომსახურების მახასიათებლების და ფუნქციონალურობის უმთავრესი სახელმძღვანელო პრინციპი.

54. როდესაც სახელმწიფოები ხელს უწყობენ ბიზნეს საწარმოების მიერ მშობლებისთვის კონტროლის მექანიზმების შემუშავებას, დანერგვას, და რეგულარულ განახლებას ციფრულ გარემოში არსებული რისკებისცმესამცირებლად, რომლებსაც ბავშვები ექვემდებარებიან, მათ უნდაცუზრუნველყონ, რომ ასეთი კონტროლის ზომების შემუშავება და დანერგვა ბავშვების განვითარებადი შესაძლებლობების, მათი ასაკის და სიმწიფის დონის გათვალისწინებით მოხდება, და რომ ამ მექანიზმებმა არ უნდა შეუწყონ ხელი დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებას და ბავშვის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის, ან ბავშვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უფლების დარღვევას.

დაცვასა და ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული ზომები

55. სპეციალური ღონისძიებები და პოლიტიკა უნდა შემუშავდეს, რათა მცირეწლოვანი ბავშვების დაცვა მოხდეს ციფრული გარემოს ნაადრევი ზემოქმედებისგან, რაც მათ არ მოუტანს სარგებელს ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, სოციალური და სტიმულირების საჭიროებების თვალსაზრისით.

56. სახელმწიფოებმა უნდა მოითხოვონ ასაკის გადამოწმების ეფექტური სისტემების გამოყენება ციფრულ გარემოში ბავშვების დაცვის მიზნით პროდუქტისგან, მომსახურებისგან, და კონტენტისგან, რომლის

წვდომა კანონით შეზღუდულია და დასაშვებია მხოლოდ გარკვეული ასაკის ადამიანებისთვის, და ასაკის გადამოწმება უნდა მოხდეს ისეთი მეთოდების გამოყენებით, რომლებიც შეესაბამება მონაცემთა მინიმუმაციის პრინციპებს.

57. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა უზრუნველყონ, რომ ბავშვები დაცული იქნებიან ციფრულ გარემოში კომერციული ექსპლუატაციისგან, და მათი ასაკისთვის შეუფერებელი რეკლამის და მარკეტინგის ფორმებისგან. ეს გულისხმობს, რომ ბიზნეს საწარმოები არ უნდა იყონ ჩართული უსამართლო კომერციულ პრაქტიკაში ბავშვებთან მიმართებაში, და ისინი ვალდებული არიან უზრუნველყონ, რომ ბავშვზე მიმართული რეკლამა და მარკეტინგი მკაფიოდ განსხვავებულია, და ბავშვისთვის ადვილად გასარჩევი, და ყველა დაინტერესებულმა მხარემ უნდა შეზღუდოს ბავშვების პერსონალური მონაცემების კომერციულ მიზნებისთვის დამუშავება.

58. სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ მედიასთან მედია თავისუფლების პრინციპის დაცვით, ასევე საგანმანათლებლო დაწესებულებებსა და სხვა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული პროგრამების შემუშავების პროცესში, რომლებიც მიზნად ისახავენ ბავშვების დაცვას საზიანო კონტენტისგან, და მათ უკანონო ონლაინ აქტივობებში ჩართვის პრევენციას.

59. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები ბიზნეს საწარმოების და სხვა დაინტერესებული მხარეების წახალისების მიზნით, რათა მათ შეიმუშაონ და განახორციელონ ისეთი პოლიტიკა, რომელიც მიმართულია ციფრულ გარემოში კიბერ-ჩაგვრის, შევიწროების და სიძულვილის და ძალადობის წაქეზების აღკვეთაზე. ასეთი პოლიტიკა უნდა შეიცავდეს მკაფიო ინფორმაციას მიუღებელი ქცევის, შეტყობინების მექანიზმების და ასეთი ქმედებებში ჩართული ბავშვებისთვის ეფექტური დახმარების შესახებ.

60. სახელმწიფოებმა უნდა გააზიარონ კარგი პრაქტიკა ციფრულ გარემოში არსებულ რისკებზე რეაგირების, პრევენციის, და დარღვევების გამოსწორების საშუალებების შესახებ. სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული ღონისძიებები კონსულტირების, შეტყობინების და საჩივრების წარდგენის მექანიზმების შესახებ. ბავშვზე სექსუალური ძალადობის შემცველ მასალებთან დაკავშირებული ზომები

61. ბავშვზე სექსუალური ძალადობის ამსახველ მასალებთან დაკავშირებით საპოლიციო ზომების გატარება მსხვერპლზე ორიენტირებული გზით უნდა ჩატარდეს, და პოლიციამ ყველაზე მაღალი პრიორიტეტულობა უნდა მიანიჭოს ასეთ მასალაში ასახული ბავშვის იდენტიფიცირებას, ადგილმდებარეობის დადგენას, დაცვას, და სარეაბილიტაციო მომსახურების შეთავაზებას.

62. სახელმწიფოებმა მუდმივად უნდა განახორციელონ იმის მონიტორინგი, არის თუ არა მათ იურისდიქციაში ბავშვის მიმართ სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალების გამოქვეყნების შემთხვევები, როგორ ხდება ეს, და მოითხოვონ სამართალდამცავი ორგანოებისგან შექმნან «ჰუმბის» მონაცემთა ბაზები, რათა დაჩქარებული წესით განახორციელონ ქმედებები იმ ბავშვების იდენტიფიცირების მიზნით, რომლებიც სექსუალურ ექსპლუატაციას დაექვემდებარნენ, და დამნაშავეების დასაკავებლად.

63. სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ ბიზნეს საწარმოებთან, რათა მათ დახმარება გაუწიონ სამართალდამცავ ორგანოებს, მათ შორის, შესაბამისი ტექნიკური დახმარება და აღჭურვილობა, ბავშვების წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულის ჩამდენი პირების იდენტიფიცირების და სისხლის სამართალწარმოებისთვის საჭირო მტკიცებულებების მოძიებაში ხელშეწყობის მიზნით.

64. არსებული ტექნოლოგიების გათვალისწინებით, ინტერნეტ-შუამავლების პასუხისმგებლობის პრინციპებისთვის ზიანის მიუყენებლად, და ზოგადი მონიტორინგის ვალდებულებებისგან მათი გათავისუფლების მხედველობაში მიღებით, სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ ბიზნესს გონივრული, პროპორციული და ეფექტური ზომების გატარება იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მათი ქსელები ან ონლაინ მომსახურება არ იყოს გამოყენებული კრიმინალური ან სხვა უკანონო მიზნებისთვის, ისეთი გზით, რამაც შეიძლება ზიანი მიაყენონ ბავშვებს, მაგალითად, ონლაინ სივრცეში ბავშვზე სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალების, ან ბავშვის მიმართ სხვა სახის არასათანადო მოპყრობის ამსახველი მასალების წარმოება, გავრცელება, ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, რეკლამირება ან შენახვა.

65. სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ შესაბამის ბიზნეს საწარმოებს გამოიყენონ ჰემ სიები, რათა უზრუნველყონ, რომ მათი ქსელები არ არის გამოყენებული ბავშვზე სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალების შესანახად ან გასავრცელებლად.

66. სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ ბიზნეს საწარმოებს და სხვა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებს, დაუყოვნებლივ მიიღონ ყველა საჭირო ზომები, რათა უზრუნველყონ ადგილობრივ სერვერებზე აღმოჩენილი ბავშვის

2. „ჰემები“ არის ციფრული ფაილების უნიკალური ციფრული ანაბეჭდი, მათ შორის, იმ ფაილების ანაბეჭდი, სადაც ბავშვზე სექსუალური ძალადობის მასალაა ასახული. ჰემები მონაცემთა დიდი რაოდენობით სწრაფი ანალიზის საშუალებას იძლევიან, რის შედეგადაც აღარ არის საჭირო ბავშვზე სექსუალური ძალადობის შემცველი გამოსახულებების ინდივიდუალურად შესწავლა. ჰემები თავად არ წარმოადგენენ გამოსახულებას, მათ საფუძველზე ბავშვზე სექსუალური ძალადობის გამოსახულების აღდგენა არ არის შესაძლებელი

სექსუალური ექსპლუატაციის და სექსუალური ძალადობის შემცველი ნებისმიერი მეტამონაცემების ხელმისაწვდომობა, მიაწოდონ ეს ინფორმაცია სამართალდამცავ ორგანოებს, წაშალონ ეს მასალები, და შეზღუდონ მათი იურისდიქციის ფარგლებს გარეთ არსებულ სერვერზე აღმოჩენილი მსგავსი მასალისადმი წვდომა მათ წაშლამდე.

3.7. სამართლებრივი დაცვის საშუალებები

67. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის (ETS No.5) მე-6 და მე-13 მუხლებით, და ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროს სხვა ევროპული ინსტრუმენტებით გათვალისწინებული ვალდებულებების ეფექტური შესრულება, რაც ითვალისწინებს ბავშვისთვის სამართლებრივი დაცვის ეფექტური საშუალებების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას იმ შემთხვევებში, როდესაც მისი ადამიანის უფლებების და ძირითადი თავისუფლებების დარღვევას ჰქონდა ადგილი ციფრულ გარემოში. ეს გულისხმობს, რომ სამართლებრივი დაცვის საშუალებები უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, და ბავშვზე მორგებული, და ასევე ხელმისაწვდომი მშობლებისთვის, ან იურიდიული წარმომადგენლებისთვის, რათა მათ ბავშვის სახელით შეემლოთ საჩივრების წარდგენა და სამართლებრივი დაცვის საშუალებებისთვის მიმართვა. სამართლებრივი დაცვის ეფექტური საშუალებები, დარღვევის ხასიათიდან გამომდინარე, შეიძლება მოიცავდეს მოკვლევას, განმარტებას, პასუხს, გამოსწორებას, სამართალწარმოებას, უკანონო კონტენტის დაუყოვნებლივ მოხსნას, ბოდიშს, დარღვეული უფლებების და კავშირების აღდგენას, და კომპენსაციას.

68. ბავშვებს უნდა მიეწოდოთ ინფორმაცია და რჩევები შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე არსებული სამართლებრივი დაცვის საშუალებების შესახებ მათი ასაკის და სიმწიფის დონის გათვალისწინებით და მათთვის გასაგებ ენაზე, რომელიც სენსიტიურია გენდერული და კულტურული თვალსაზრისით. არსებული მექანიზმები და პროცესები უნდა უზრუნველყოფდნენ სამართლებრივი დაცვის საშუალებებზე დროულ ხელმისაწვდომობას, იყოს ბავშვზე მორგებული და უზრუნველყოფდნენ დარღვევის სათანადო გამოსწორებას.

69. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ყველა შემთხვევაში სასამართლოს ხელმისაწვდომობა, ადმინისტრაციული საშუალებების სამართლებრივი განხილვა, ან სხვა პროცედურები იქნება ხელმისაწვდომი, ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების შესახებ სახელმძღვანელო პრინციპების მოთხოვნების შესაბამისად (2010).

70. სახელმწიფოებმა, საჭიროების შემთხვევაში, ასევე უნდა უზრუნველყონ ბავშვებისთვის, ან/და მათი მშობლების ან იურიდიული წარმომადგენლებისთვის, ისეთი არასასამართლო, ადმინისტრაციული, ან სხვა მექანიზმების ხელმისაწვდომობა, როგორცაა ბავშვთა ომბუდსმენი, ადამიანის უფლებათა დაცვის სხვა ეროვნული ინსტიტუტები, და მონაცემთა დაცვის ორგანოები. ამ მექანიზმების ხელმისაწვდომობა, ადეკვატურობა და ეფექტურობა ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების დარღვევის შემთხვევების ეფექტური განხილვის და პრობლემების გადაჭრის თვალსაზრისით, რეგულარულად უნდა იყოს შესწავლილი.

71. სახელმწიფოებმა, როგორც ძირითადი პასუხისმგებლობის მქონე მხარეებმა, უნდა მიიღონ შესაბამისი ზომები, რათა დაიცვან ბავშვები ციფრულ გარემოში მათი ადამიანის უფლებების დარღვევებისგან ბიზნეს საწარმოების მხრიდან, და უზრუნველყონ ბავშვებისთვის ეფექტური სამართლებრივი დაცვის საშუალებების ხელმისაწვდომობა, მათ შორის, შემდეგი გზით:

- ა. შესაბამისი პოლიტიკის და ზომების განხორციელება ბიზნეს საწარმოების მიერ საკუთარი გასაჩივრების და დარღვევების გამოსწორების მექანიზმების შექმნის წახალისების მიზნით, რაც შესაბამისობაში იქნება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბიზნესის და ადამიანის უფლებების შესახებ სახელმძღვანელო პრინციპებში ჩამოყალიბებულ ეფექტურობის კრიტერიუმებთან; იმავდროულად, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ეს მექანიზმები ხელს არ შეუშლის ბავშვის სასამართლო, ან სხვა სახელმწიფო არა-სასამართლო მექანიზმებისადმი ხელმისაწვდომობას;
- ბ. ბიზნეს საწარმოების წახალისება, რათა მათ უზრუნველყონ ბავშვებისთვის ინფორმაციის მიწოდება საჩივრების წარდგენის და დარღვევების გამოსწორების შესახებ, მათი ასაკისთვის შესაფერის და გასაგებ ენაზე;
- გ. მოითხოვონ, რომ ბიზნეს საწარმოებმა ხელმისაწვდომი გახადონ თავიანთ პლატფორმებზე, ან მომსახურებების ფარგლებში, ნებისმიერი პირისთვის, განსაკუთრებით კი ბავშვებისთვის, ადვილად ხელმისაწვდომი შეტყობინებების მექანიზმები, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება შეტყობინება ისეთი მასალის ან ქმედების შესახებ, რომელიც მათ შემფოთებას იწვევს, და რომ ამ შეტყობინებით მიღებული ინფორმაცია ეფექტურად და გონივრულ ვადაში იქნება განხილული.

4. ეროვნული ჩარჩო

4.1. საკანონმდებლო ჩარჩო

72. ციფრულ გარემოსთან დაკავშირებული კანონები და პოლიტიკა უნდა შეფასდეს მათი შემუშავების ეტაპზე, იმ თვალსაზრისით, თუ რა გავლენა შეიძლება იქონიონ მათ ბავშვების მიერ თავიანთი ადამიანის უფლებებითა და ძირითადი თავისუფლებებით სარგებლობაზე. სახელმწიფოებმა რეგულარული პერიოდულობით უნდა შეისწავლონ ეს კანონები და პოლიტიკა, და საჭიროების შემთხვევაში, ცვლილებები შეიტანონ საკანონმდებლო ჩარჩოში ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების სრული რეალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით.

73. ყოვლისმომცველი საკანონმდებლო ბაზა უნდა ითვალისწინებდეს პრევენციულ და დამცავ ღონისძიებებს ციფრულ გარემოსთან მიმართებაში; უზრუნველყოფდეს მშობლების და მზრუნველებისთვის მხარდაჭერის ზომებს; კრძალავდეს ძალადობის, ექსპლუატაციის და არასათანადო მოპყრობის ყველა ფორმას; მოიცავდეს ეფექტურ სამართლებრივი დაცვის საშუალებებს, დარღვეული უფლებების აღდგენას და რეინტეგრაციის მომსახურებებს; ითვალისწინებდეს ბავშვზე ორიენტირებულ და გენდერულად სენსიტიურ კონსულტირებას, შეტყობინების წარდგენის და გასაჩივრების მექანიზმებს; ითვალისწინებდეს ბავშვზე მორგებულ მექანიზმებს კონსულტაციების და მონაწილეობის ხელშესაწყობად; და ნერგავდეს ანგარიშვალდებულების მექანიზმებს დაუსჯელობის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით.

74. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მათი სამართლებრივი ჩარჩოები მოიცავს იმ კანონსაწინააღმდეგო ქმედებების სრულ სპექტრს, რაც შეიძლება ჩადენილი იქნეს ციფრულ გარემოში, და სადაც ეს შესაძლებელია, საკანონმდებლო დებულებები ფორმულირებული უნდა იყოს ტექნოლოგიური თვალსაზრისით ნეიტრალური ფორმით, ახალი ტექნოლოგიების განვითარების შესაძლებლობის გათვალისწინებით. ასეთი საკანონმდებლო ჩარჩო უნდა შეიცავდეს დანაშაულის განსაზღვრებას, სისხლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციულ პასუხისმგებლობას, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე დასაკისრებელ სანქციებს, და ბავშვებისთვის სერვისების მიწოდებას. სათანადოდ უნდა იქნეს გათვალისწინებული შესაბამისი ინსტრუმენტები, როგორცაა ევროპის საბჭოს კონვენცია სექსუალური ექსპლუატაციის და სექსუალური ძალადობისგან ბავშვთა დაცვის შესახებ (CETS No. 201), კონვენცია კიბერდანაშაულის შესახებ (ETS No. 185), ბავშვთა უფლებების შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციის ფაკულტატური ოქმები ბავშვებით ვაჭრობის, ბავშვთა პროსტიტუციისა და

პორნოგრაფიის შესახებ (2000), და კომუნიკაციის პროცედურების შესახებ (2011), რომლებიც შეიძლება გამოყენებული იქნეს სახელმძღვანელოდ სისხლის სამართლის რეფორმის, და სისხლის სამართლის ჩარჩოს და სერვისების უფრო ფართო რეფორმების ჩატარებისა და ეფექტური საკანონმდებლო ბაზის შემუშავებისთვის.

75. ონლაინ გარემოში თანატოლების მხრიდან ძალადობის ან ძალადობრივი ხასიათის დარღვევებს შემთხვევაში, სახელმწიფოებმა მაქსიმალური ძალისხმევა უნდა წარმართონ შესაბამისი და ადეკვატური პრევენციული და უფლებების აღდგენაზე მიმართული მიდგომების განხორციელებაზე, და იმავდროულად, უზრუნველყონ ბავშვების კრიმინალიზაციის თავიდან აცილება.

76. სახელმწიფოებმა უნდა შეიმუშაონ სამართლებრივი ჩარჩო ბავშვების პერსონალური მონაცემების დამუშავებასთან დაკავშირებით, და რეგულარულად შეაფასონ ასეთ ჩარჩოების ეფექტურობა. სათანადოდ უნდა იქნას გათვალისწინებული საერთაშორისო და ევროპული ინსტრუმენტები, რომლებიც შეეხება მონაცემთა დაცვის პრინციპებს და უფლებებს, როგორცაა კონვენცია პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას ფიზიკური პირების დაცვის შესახებ (ETS No.108).

77. არსებულმა საკანონმდებლო ჩარჩოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ დამოუკიდებელ მონაცემთა დაცვის ორგანოებს შესაბამისი კომპეტენცია გააჩნიათ, რათა ეფექტურად განიხილონ ბავშვების და/ან მათი მშობლების, მზრუნველების ან კანონიერი წარმომადგენლების მიერ წარდგენილი საჩივრები, რომლებიც დაკავშირებულია ბავშვების პერსონალური მონაცემების უკანონო დამუშავებასთან, და საკანონმდებლო ჩარჩო უნდა ითვალისწინებდეს ეფექტური მექანიზმების ჩამოყალიბებას, რომლებიც საშუალებას მისცემს ბავშვებს მოითხოვონ დარღვევების გამოსწორება, ან მათი მონაცემების წაშლა, თუ მონაცემების დამუშავება ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნების დარღვევით მოხდა. შესაბამისი თხოვნის მიღებისთანავე, პასუხისმგებელი საჯარო და კერძო დაწესებულებები ვალდებული არიან უფასოდ წაშალონ ან ამოიღონ მსგავსი მონაცემები.

78. ქვეყნებმა უნდა შექმნან მკაფიო და განჭვრეტადი სამართლებრივი და მარეგულირებელი გარემო, რომელიც ხელს შეუწყობს ბიზნესს და სხვა დაინტერესებულ მხარეებს თავიანთი პასუხისმგებლობების შესრულებაში ციფრულ გარემოში და თავიანთი საქმიანობის პროცესში ბავშვის უფლებების პატივისცემის უზრუნველსაყოფად.

79. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვებს ან მათ იურიდიულ წარმომადგენლებს შესაძლებლობა აქვთ მოითხოვონ კომპენსაცია დამნაშავეებისგან მათი უფლებების დარღვევის გამო. საჭიროების შემთხვევაში, განხილული უნდა იქნეს ფონდის შექმნის შესაძლებლობა დაზარალებული ბავშვების კომპენსაციით უზრუნველყოფის მიზნით, ან განხორციელდეს ღონისძიებები ან პროგრამები, რომლებიც მიზნად ისახავს ბავშვისთვის თერაპიული ან სხვა სახის დახმარების გაწევას. ქვეყნის კოდის რეგისტრაციის მოთხოვნა ზედა დონის დომეინებისთვის

80. კომპანიისთვის კონტრაქტის ან ლიცენზიის მინიჭებისას, რომლის შესაბამისადაც იგი ზედა დონის დომეინის ქვეყნის კოდის რეესტრი უნდა გახდეს, სახელმწიფოებმა უნდა განსაზღვრონ ნათელი მოთხოვნები ბავშვის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინების ვალდებულებასთან დაკავშირებით. ასეთი მოთხოვნები უნდა მოიცავდეს მაგალითად, რეგისტრატორის მიერ ისეთი დომეინის სახელის რეგისტრაციაზე ან გამოყენებაზე მკაფიო აკრძალვის დაწესებას, რომელიც რეკლამირებას აკეთებს, ან მიანიშნებს, რომ ბავშვის მიმართ სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალა შეიძლება იყოს ხელმისაწვდომი რომელიმე დომეინზე, და რეესტრმა უნდა უზრუნველყოს, რომ რეგისტრატორები და ის პირები, ვინც დარეგისტრირებულია დაინტერესებული, ამ პოლიტიკას სათანადოდ ახორციელებენ. იგივე მოთხოვნები უნდა გავრცელდეს გენერისკული ზედა დონის დომეინების რეგისტრაციაზე.

81. იმ შემთხვევაში, როდესაც რეგისტრაციაში დაინტერესებულ პირს სურს შექმნას, ან განაახლოს დიდი რაოდენობის ბავშვებისთვის განკუთვნილი საიტი, ან სერვისი მისი ქვეყნის კოდის დომეინის ფარგლებში, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ რეესტრი ან სხვა კომპეტენტური ორგანო მოითხოვს რეგისტრაციის მსურველისგან ბავშვის დაცვაზე მიმართული პოლიტიკის შემუშავებას. ეს შეიძლება მოიცავდეს მაგალითად, იმის მოთხოვნას, რომ არც რეგისტრატორს და არც რეგისტრაციის მსურველის მიერ სერვისის მიწოდებასთან დაკავშირებით დაქირავებულ პირს, ან სერვისის ფარგლებში

გენერირებული მონაცემების მართვაზე პასუხისმგებელ პირს არ უნდა ჰქონდეს ნასამართლეობა ბავშვების სექსუალური ექსპლუატაციისთვის, ბავშვზე სექსუალური ძალადობისთვის, ან სხვა მსგავსი დანაშაულისთვის.

4.2. პოლიტიკა და ინსტიტუციონალური ჩარჩო

საერთო სტრატეგია და თანმიმდევრული პოლიტიკა

82. ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების სფეროში პოლიტიკის მეტი კოორდინაციის და თანმიმდევრულობის მისაღწევად, სახელმწიფოებმა ეროვნულ დონეზე უნდა შეიმუშაონ ყოვლისმომცველი სტრატეგიული მიდგომა და უზრუნველყონ, რომ პოლიტიკა და დასახული ღონისძიებები თანმიმდევრულია და ერთანეთთან თავსებადი. ეს შეიძლება გულისხმობდეს სტრატეგიის ან სამოქმედო გეგმის მიღებას, ან ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების კონსოლიდირებული სახით ინტეგრირებას არსებულ სამოქმედო გეგმებში, სტრატეგიებსა და პოლიტიკებში.

83. ყოვლისმომცველი სტრატეგიული ეროვნული მიდგომა უნდა განსაზღვრავდეს კომპეტენტურ ორგანოებს, რომლებსაც შესაბამისი პასუხისმგებლობა და უფლებამოსილებები ექნებათ, რათა განახორციელონ სტრატეგიით გათვალისწინებული ქმედებები; სტრატეგიის ფარგლებში ასევე დასახული უნდა იყოს რეალისტური და ვადებში გაწერილი მიზნები, მისი განხორციელებისთვის გათვალისწინებული უნდა იყოს ადეკვატური ადამიანური და ფინანსური რესურსები, და იგი უნდა ეფუძნებოდეს არსებულ სამეცნიერო ცოდნას, სათანადო რესურსების გამოყენებით ჩატარებული კვლევების შედეგებს და კარგ პრაქტიკას.

84. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ყველა შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების ჩართვა ეროვნული სტრატეგიის ან სამოქმედო გეგმის შემუშავებაში, განხორციელებაში, და შეფასებაში, როგორცაა ბავშვთა ომბუდსმენი და სხვა დამოუკიდებელი ადამიანის უფლებათა დამცველი ინსტიტუტები, განათლების სექტორის წარმომადგენლები, მონაცემთა დაცვის ორგანოები, ბიზნეს საწარმოები და სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები, მათ შორის ბავშვთა და ახალგაზრდული ორგანიზაციები. კერძოდ, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ბავშვების მონაწილეობით კონსულტაციები გაიმართოს და მათ უფლება გააჩნდეთ წვლილი შეიტანონ ამ პროცესებში, მათი ინფორმირებული თანხმობით და განვითარებადი შესაძლებლობების გათვალისწინებით. ბავშვების შეხედულებები სათანადოდ უნდა იყოს გათვალისწინებული. ბავშვები ინფორმირებული უნდა იყვნენ იმის შესახებ, თუ როგორ იქნება გათვალისწინებული მათი მოსაზრებები, და როგორ აისახება ეს გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე. ადეკვატური რესურსები უნდა იყოს გამოყოფილი ბავშვების სრულყოფილი მონაწილეობის ხელშესაწყობად.

85. მეთოდოლოგია უნდა შემუშავდეს პროგრესის და ეროვნული სტრატეგიით ან სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ქმედებების შესაფასებლად, რომლებიც ყველა დონეზე და ყველა ჩართული მხარეების მიერ განხორციელდა. შეფასება რეგულარულად უნდა ჩატარდეს ისეთი პოლიტიკის და ზომების გამოვლენის მიზნით, რომლებიც ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების დაცვას, პატივისცემას და რეალიზაციას ეფექტურად უზრუნველყოფენ.

86. სახელმწიფოებმა სათანადო ზომები უნდა გაატარონ მიღებული სტრატეგიების და სამოქმედო გეგმების, და მათი განხორციელების შესახებ ინფორმაციის ფართო გავრცელების მიზნით.

სექტორული პოლიტიკები

87. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ პოლიტიკა და ინიციატივები ციფრულ გარემოში ბავშვების გამოცდილების შესახებ სანდო და განახლებულ მტკიცებულებებს დაეყრდნოს, რათა ბავშვებისთვის ხელმისაწვდომი შესაძლებლობების და რისკების, და არსებული ტენდენციების გამოვლენა მოხდეს, და პოლიტიკის და რესურსების გამოყოფა ამის გათვალისწინებით განხორციელდეს ციფრულ გარემოში ბავშვთა კეთილდღეობის ხელშეწყობის მიზნით.

88. სახელმწიფოებმა უნდა შეიმუშაონ და განახორციელონ ისეთი პოლიტიკა, რომელიც ხელს შეუწყობს ციფრულ გარემოში ბავშვებისთვის სასარგებლო რესურსების მიწოდებელი საგანმანათლებლო,

კულტურული და სხვა ინსტიტუციონალური პროვადერების მიერ ამ რესურსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას ბავშვებისთვის, მშობლებისთვის და მზრუნველებისთვის.

89. სახელმწიფოებმა უნდა გააძლიერონ მარეგულირებელი ორგანოების პასუხისმგებლობა ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული სტანდარტების და მითითებების შემუშავების, დანერგვის და განხორციელების სფეროში.

90. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, მათ შორის, შეიმუშაონ პოლიტიკა, საოპერაციო ინსტრუქციები, ან/და ქცევის კოდექსი, მათი იურისდიქციის ფარგლებში არსებულ ბიზნეს საქმიანობაში ჩართული სუბიექტების ცნობიერების ამაღლების მიზნით, მათი როლის, პასუხისმგებლობების და ზეგავლენის შესახებ ბავშვის უფლებებზე, და დაინტერესებულ მხარეებთან მათი თანამშრომლობის შესახებ.

91. სახელმწიფოებმა, ბავშვების დაცვაზე მიმართული ეროვნული ჩარჩოს ფარგლებში, უნდა შეიმუშაონ ყოვლისმომცველი დაცვის და უსაფრთხოების პოლიტიკა, სადაც ციფრულ გარემოსთან დაკავშირებული საკითხები ნათლად იქნება გათვალისწინებული, და რომლის შემუშავებასა და განხორციელებაში ყველა დაინტერესებულმა მხარემ, მათ შორის ბავშვებმა, უნდა შეიტანონ წვლილი. ასეთი პოლიტიკა უნდა ითვალისწინებდეს არსებულ სტანდარტებს და სახელმძღვანელო მითითებებს, როგორცაა ევროპის საბჭოს სახელმძღვანელო პრინციპები ძალადობისგან ბავშვების დაცვაზე მიმართული ინტეგრირებული ეროვნული სტრატეგიების შესახებ (2009)³.

92. ქვეყნებმა უნდა შეიმუშაონ სტრატეგიები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ფიზიკურად სხვა იურისდიქციებში არსებული ბავშვის მიმართ სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალების მათი მოქალაქეებისთვის ხელმისაწვდომობის შეზღუდვას, მათი კანონმდებლობის, ან საერთაშორისოდ აღიარებული კრიტერიუმების შესაბამისად.

93. სახელმწიფოებმა უნდა ჩართონ ბიზნეს საწარმოები და სხვა შესაბამისი დაინტერესებული მხარეები თავიანთ დარგობრივი პოლიტიკების, კერძოდ,

3. მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec(2009)10 წევრი სახელმწიფოებისადმი ძალადობისგან ბავშვების დაცვაზე მიმართული ინტეგრირებული ეროვნული სტრატეგიების შესახებ, დანართი 1.

დაცვისა და უსაფრთხოების პოლიტიკის ჩარჩოს და ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული ღონისძიებების განხორციელებაში. ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებით არსებული რისკების და ზეგავლენასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრა

94. სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ ბიზნეს საწარმოებს და სხვა მონაწილე მხარეებს სათანადო ზომების გატარება ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებებზე მათი გავლენის იდენტიფიცირების, თავიდან აცილების და შემცირების მიზნით.

95. სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ ბიზნეს საწარმოებს ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული რისკების შეფასების რეგულარულად ჩატარება ციფრულ ტექნოლოგიებთან, პროდუქტებთან, მომსახურებებთან და პოლიტიკასთან მიმართებაში, და იმის დემონსტრირება, რომ ისინი გონივრულ და პროპორციულ ზომებს ატარებენ ასეთი რისკების მართვის და შემცირების მიზნით.

96. სახელმწიფოებმა უნდა წახალისონ ბიზნეს საწარმოები, რათა მათ შეიმუშაონ, რეგულარულად გადასინჯონ და შეაფასონ ბავშვზე მორგებული საწარმოო პოლიტიკა, სტანდარტები და ქცევის კოდექსი, რათა უზრუნველყონ ციფრულ გარემოში არსებული შესაძლებლობების მაქსიმალიზაცია და რისკების აღმოფხვრა.

97. იმის გათვალისწინებით, რომ მშობლები, მზრუნველები და სხვა პირები შეიძლება დაეყრდნონ ონლაინ სერვისის მიერ მითითებულ მომსახურების პირობებს, როდესაც გადაწყვეტილებას იღებენ იმის შესახებ, არის თუ არა ეს მომსახურება შესაფერისი მათი შვილისთვის, ასევე არსებული ტექნოლოგიების გათვალისწინებით, და ინტერნეტ-შუამავლების პასუხისმგებლობის შეზღუდვადაც, სახელმწიფოებმა უნდა მოსთხოვონ ბიზნეს სუბიექტებს გონივრული, პროპორციული და ეფექტური ზომების მიღება, რათა უზრუნველყონ მომსახურების პირობების სათანადოდ დაცვა. ინსტიტუციონალური ასპექტები, მექანიზმები, და სერვისები

98. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ადამიანის უფლებების და ბავშვთა უფლებების დაცვაზე პასუხისმგებელმა ინსტიტუტებმა, მათი მანდატის ფარგლებში, უზრუნველყონ ყურადღების გამახვილება ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების დაცვაზე. მაგალითად, ციფრული წიგნიერების ხელშეწყობის მეშვეობით და მაღალი ხარისხის სტანდარტების შემუშავება ციფრული კონტენტის შექმნისთვის, სოციალური, საგანმანათლებლო და კულტურული სარგებლის მქონე სერვისები ბავშვებისთვის, და ბავშვზე მორგებული მექანიზმები მათი კონსულტირების და მონაწილეობისთვის.

99. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ისეთი ინსტიტუტების ან მექანიზმების შექმნა, რომლებიც პასუხისმგებელი იქნებიან ბავშვის, მათი მშობლების ან იურიდიული წარმომადგენლებისგან ციფრულ გარემოში ადამიანის უფლებათა დარღვევებზე საჩივრების მიღებაზე და მათ განხილვაზე ბავშვის მიმართ სენსიტიური პროცედურების დაცვით, უზრუნველყოფენ ბავშვის პირადი ცხოვრების უფლების დაცვას, საჩივართან დაკავშირებით შემდგომ მონიტორინგს და შესაბამისი ზომების გატარებას.

100. კომპეტენტურმა ორგანოებმა უნდა შექმნან ხელმისაწვდომი, უსაფრთხო, კონფიდენციალური, ასაკისთვის შესაფერისი და გენდერული თვალსაზრისით სენსიტიური კონსულტირების, შეტყობინების და საჩივრების წარდგენის მექანიზმები, მაგალითად შესაბამისი საჯარო ორგანოების, ცხელი ხაზების, დახმარების ხაზების და უფასო ჩატის აპლიკაციების მეშვეობით, რომლებსაც მართავენ ბავშვთა დახმარების ხაზები და ონლაინ პლატფორმები, როგორც ბავშვთა დაცვის ეროვნული სისტემის ძირითადი მიმართულება, რომლებსაც კავშირი ექნებათ ბავშვთა დაცვის სერვისებთან და სამართალდამცავ ორგანოებთან, რომლებიც საჭიროების შემთხვევაში მჭიდროდ ითანამშრომლებენ გარედანტერესებულ მხარეებთან. ეს გულისხმობს უსაფრთხო, ბავშვზე მორგებული, უფასო საკონტაქტო სამსახურების შექმნას, რათა ბავშვებს საშუალება ჰქონდეთ წარუდგინონ შეტყობინება შესაბამის ორგანოებს ციფრულ გარემოში ძალადობის, ექსპლუატაციის, ან მათი უფლებების დარღვევის შესახებ. ასეთმა მექანიზმებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვის, მათი მშობლების ან იურიდიული წარმომადგენლის კონფიდენციალურობის და ანონიმურობის უფლების დაცვა.

101. სახელმწიფოებმა უნდა წაახალისონ სატელეკომუნიკაციო კომპანიები, რათა მათ გაათავისუფლონ ბავშვთა დახმარების ხაზზე შემოსული ზარები საფასურისგან და ამ მიზნით უზრუნველყონ უფასო სატელეფონო ნომრები.

102. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ეფექტური მექანიზმები, რათა ნებისმიერ პირს შეეძლოს ანონიმურად შეტყობინების მიწოდება ონლაინ გარემოში უკანონო მასალების, განსაკუთრებით კი, ბავშვის მიმართ სექსუალური ძალადობის ამსახველი მასალების არსებობის შესახებ.

103. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, როგორც ბავშვის დაცვის სისტემის შემადგენელი ნაწილი, ადეკვატური და გენდერული თვალსაზრისით სენსიტიური დახმარების სერვისების ხელმისაწვდომობა და დახმარება ბავშვებისთვის, რომელთა პირადი ცხოვრების უფლება და სხვა უფლებები დაირღვა, ან რომლებიც ციფრულ გარემოში ძალადობას, სექსუალურ ექსპლუატაციას ან ძალადობას დაექვემდებარნენ, და სახელმწიფომ ასევე ხელი უნდა შეუწყოს ბავშვის ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ გამოჯანმრთელებას და სოციალურ რეინტეგრაციას, უზრუნველყონ მათი ხელახალი ვიქტიმიზაციის თავიდან აცილება.

104. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ციფრულ გარემოში ბავშვის მიმართ სექსუალურ დანაშაულში მსჯავრდებული პირებისთვის მკურნალობის პროგრამები იყოს ხელმისაწვდომი და ეს პროგრამები ასევე ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა პირისთვის, ვისაც მიაჩნია, რომ არსებობს მათი მხრიდან ბავშვზე სექსუალური დანაშაულის ჩადენის შესაძლებლობა, მათ შორის ციფრულ გარემოში. ინვესტიციები, რესურსები, ტრენინგი

105. სახელმწიფოებმა ინვესტიციები უნდა დააბანდონ ტექნიკაში, პროგრამულ უზრუნველყოფაში, ინტერნეტ კავშირში, შესაბამისი გამტარუნარიანობის მქონე სიხშირეების ზოლებში და მასწავლებელთა გადამზადებაში, სკოლებში საგანმანათლებლო პროცესის ხელშეწყობის მიზნით.

106. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ საწყისი და საშუალო ადგილას ჩატარებული ტრენინგები პედაგოგებს დაეხმარება ინფორმაციის მიღებასა და უნარების გაძლიერებაში, რათა ხელი შეუწყონ ბავშვების მიერ ციფრულ გარემოში მათი უფლებებით სარგებლობისთვის შესაბამისი ცოდნის

და უნარ-ჩვევების დაუფლებაში.

107. სახელმწიფოებმა ძალისხმევა უნდა მიმართონ იმაზე, რომ პოლიტიკა და დასახული ღონისძიებები უზრუნველყოფდნენ საგანმანათლებლო დაწესებულებებისთვის საჭირო რესურსებს, ტრენინგებს და მხარდაჭერას, რაც აუცილებელია ბავშვებთან დაკავშირებით პრევენციული და დამცავი ზომების გატარებისთვის ციფრულ გარემოში ძალადობის და დარღვევების წინააღმდეგ, მათ შორის სკოლაში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ვითარების ესკალაცია, უზრუნველყოფილი იყოს იმ ბავშვების მხარდაჭერა, რომლებიც დაზარალდნენ, ან მონაწილეობენ ასეთ ქმედებებში, და მიღწეული იქნას დაშვებული დარღვევების გამოსწორება და ვითარების გაუმჯობესება.

108. სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ადეკვატური მექანიზმები დაინერგება სკრინინგის პროცესის განხორციელების და სახელმძღვანელო მითითებების, რჩევების და დახმარების მიწოდების მიზნით ნებისმიერი სააგენტოსა თუ დამსაქმებლისთვის, რომლებიც ახორციელებენ თანამშრომლების ან მოხალისეების დაქირავებას ბავშვებთან მუშაობის, მათ შორის ციფრულ გარემოში მუშაობის მიზნით, რათა თავიდან იქნეს აცილებული და შემცირებული იმის რისკი, რომ ბავშვებთან სამუშაოდ დაქირავებული იქნას ნასამართლეობის მქონე პირი, რომელიც ბავშვთან ნდობაში შესვლას შეძლებს ამ პოზიციაზე მუშაობის შედეგად.

109. სახელმწიფოებმა საკმარისი რესურსები უნდა გამოიყონ და საწყისი და უწყვეტი ტრენინგები ჩაუტარონ სამართალდამცავი და სასამართლო სისტემის წარმომადგენლებს და პროფესიონალებს, რომლებიც ბავშვებთან მუშაობენ. ასეთი ტრენინგები ხელს უნდა უწყობდნენ ცოდნის და უნარების ამაღლებას იმ რისკების შესახებ, რომელთა წინაშე ბავშვები დგანან ციფრულ გარემოში, ბავშვის უფლებების და იმის შესახებ, თუ როგორ ამოიცნონ მიმანიშნებელი სიგნალები, რომ ბავშვი შეიძლება იყოს ონლაინ ძალადობის და ექსპლუატაციის მსხვერპლი, და რა სახის რეაგირება უნდა მოხდეს ასეთ შემთხვევებში.

110. სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ ინვესტიციები კვლევასა და ცოდნის განვითარებაში, მათ შორის ხელი შეუწყოს ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების სფეროში ბავშვთა და ახალგაზრდების ჩართულობას. კვლევა დამოუკიდებლად უნდა ჩატარდეს და საკმარისად დეტალური უნდა იყოს, რათა ასაკის, სქესის, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის და სხვა ფაქტორების მიხედვით მოხდეს დიფერენცირება, რომლებიც განაპირობებენ ციფრულ გარემოში ბავშვის მოწყვლადობას, თუ შედეგობას.

4.3. თანამშრომლობა და კოორდინაცია ეროვნულ დონეზე

111. სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ ყოვლისმომცველი სტრატეგიული და კოორდინირებული მიდგომა და უზრუნველყონ ინფორმაციის მიწოდება და ყველა დაინტერესებული მხარეების ჩართვა ამ პროცესებში, მათ შორის ეროვნული, რეგიონული და ადგილობრივი სამართალდამცავი ორგანოები, სხვა უწყებები, საგანმანათლებლო დაწესებულებები, და სოციალური მომსახურების სააგენტოები, დამოუკიდებელი ადამიანის უფლებათა ინსტიტუტები, მონაცემთა დაცვის ორგანოები, ბავშვებთან მომუშავე პროფესიონალები, ბავშვთა და ახალგაზრდული ორგანიზაციები, ბიზნეს საწარმოები, სამრეწველო ასოციაციები, მკვლევარები, ოჯახები და ბავშვები, მათზე მორგებული გზებით, როლების და ფუნქციების გათვალისწინებით.

112. სახელმწიფოებმა უნდა განსაზღვრონ უფლებამოსილი ორგანოები, ან შექმნან მაკოორდინირებელი მექანიზმი ციფრულ გარემოში განვითარებული მოვლენების შესაფასებლად, რომლებიც გავლენას ახდენენ ბავშვის უფლებებზე, ჩართონ ბავშვები გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, და უზრუნველყონ ეროვნულ პოლიტიკაში ამ საკითხების გათვალისწინება და ადეკვატური რეაგირება.

113. სახელმწიფოებმა უნდა შეიმუშაონ თანამშრომლობის ჩარჩოები, პროცედურები და პროცესები, რომლებითაც იხელმძღვანელებენ კომპეტენტური სახელმწიფო ორგანოები, დამოუკიდებელი ორგანოები, სამოქალაქო საზოგადოება და ბიზნეს საწარმოები, მათი როლების და პასუხისმგებლობების, შესაძლებლობების და რესურსების გათვალისწინებით.

114. სახელმწიფოებმა უნდა მოითხოვონ პლატფორმებისგან ან საკომუნიკაციო მომსახურების პროვაიდერებისგან სწრაფი და ეფექტიანი ზომების მიღება საჩივრებთან დაკავშირებით თანატოლების მხრიდან, ან სხვა პირების მხრიდან ონლაინ ძალადობის ან სხვა დარღვევების შესახებ, და

ითანამშრომლონ ეროვნულ სახელისუფლებო ორგანოებთან.

115. სახელმწიფოებმა უნდა წახალისონ ბიზნეს საწარმოები, როგორცაა ინტერნეტ სერვისების და სოციალური ქსელების პროვაიდერები, რათა მათ აქტიური როლი ითამაშონ უკანონო კონტენტის გამოქვეყნების პრევენციაში, და წაშალონ ასეთი კონტენტი კანონის მოთხოვნების შესაბამისად, ან სხვა კომპეტენტური სასამართლო ორგანოს გადაწყვეტილებით.

116. სახელმწიფოებმა უნდა წახალისონ სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები, რომლებიც ციფრულ გარემოში ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში ძირითად მონაწილე მხარეს წარმოადგენენ, აქტიურად დაამყარონ მონიტორინგი, შეაფასონ და ხელი შეუწყონ ბავშვთა უნარ-ჩვევები განვითარებას, საინფორმაციო წიგნიერების ამაღლებას, და ტრენინგის ინიციატივების განხორციელებას, მათ შორის, გაამახვილონ ყურადღება სხვა მონაწილე მხარეების მიერ განხორციელებულ ქმედებებზე, რათა გაავრცელონ ინფორმაცია გაკეთებული დასკვნების და შედეგების შესახებ.

117. სახელმწიფოებმა ხელი უნდა შეუწყონ ყველა პროფესიულ მედიასაშუალებას, განსაკუთრებით კი საზოგადოებრივ მედიას, რათა მათ უკეთ გააცნობიერონ თავიანთი როლი როგორც ციფრულ გარემოში ბავშვების უფლებების შესახებ მნიშვნელოვანი საინფორმაციო და სარეფერენციო წყარო ბავშვებისთვის, მათი მშობლებისთვის, მზრუნველებისთვის და განმანათლებლებისთვის, გამოხატვის და ინფორმაციის თავისუფლების, და მედია თავისუფლების სფეროში არსებული საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტების გათვალისწინებით.

5. საერთაშორისო თანამშრომლობა და კოორდინაცია

118. სახელმწიფოებს მოუწოდებენ რატიფიცირება მოახდინონ და განახორციელონ ის საერთაშორისო ინსტრუმენტები, რომლებიც დაკავშირებულია ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების ხელშეწყობასა და დაცვასთან. ასეთ ინსტრუმენტებს შორისაა: ბავშვთა უფლებების შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციის ფაკულტატური ოქმები ბავშვებით ვაჭრობის, ბავშვთა პროსტიტუციისა და პორნოგრაფიის შესახებ (2000), და კომუნიკაციის პროცედურების შესახებ (2011), პერსონალური მონაცემების ავტომატური დამუშავებისას ფიზიკური პირების დაცვის შესახებ კონვენცია (ETS No.108), კონვენცია კიბერდანაშაულის შესახებ (ETS No.185) და მისი დამატებითი ოქმი კომპიუტერული სისტემების გამოყენებით განხორციელებული რასისტული და ქსენოფობიური ხასიათის ქმედებების კრიმინალიზაციის შესახებ (ETS No.189), ევროპის საბჭოს კონვენცია ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ ქმედებათა შესახებ (CETS No.197), ევროპის საბჭოს კონვენცია სექსუალური ექსპლუატაციისა და სექსუალური ძალადობისგან ბავშვთა დაცვის შესახებ (CETS No.201).

119. სახელმწიფოებმა ერთმანეთთან ურთიერთთანამშრომლობით უნდა განახორციელონ შესაბამისი საერთაშორისო და რეგიონალური ინსტრუმენტები და ხელშეკრულებები ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვისა და:

ა. გააჩნდეთ ადეკვატური სამართლებრივი საფუძველი დახმარების გაწვევისთვის და, საჭიროების შემთხვევაში, უნდა გააფორმონ ხელშეკრულებები, შეთანხმებები ან გამოიყენონ სხვა მექანიზმები, სხვა სახელმწიფოებთან ეფექტური თანამშრომლობის მისაღწევად;

ბ. უზრუნველყონ, რომ მათი კომპეტენტური ორგანოები სწრაფად, კონსტრუქციულად და ეფექტურად გამოიყენებენ მკაფიოდ განსაზღვრულ არხებს ან მექანიზმებს ინფორმაციის გაზიარების და სხვა სახის დახმარების თაობაზე მოთხოვნების ეფექტური შესრულების მიზნით;

გ. დანერგავენ თხოვნების პრიორიტეტულობის განსაზღვრის და დროული შესრულებისთვის საჭირო ნათლად განსაზღვრულ და ეფექტიან პროცესებს;

დ. არ დააწესებენ აკრძალვებს, ან დაუსაბუთებელ და ზედმეტად შემზღვეველ პირობებს დახმარების გაწევასთან, ან თანამშრომლობასთან დაკავშირებით.

120. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ რეგიონალური და საერთაშორისო შესაძლებლობების განვითარებაზე მიმართული ძალისხმევის მხარდაჭერა პოლიტიკისა და საოპერაციო ღონისძიებების გაუმჯობესების მიზნით, რომლებიც მიმართულია ციფრულ გარემოში ბავშვის უფლებების პატივისცემის, დაცვის, და განხორციელების ხელშეწყობაზე, მათ შორის წარმატებული განათლებისა და

ინფორმირებულობის ამდლების საშუალებების შესახებ გამოცდილების გაზიარების გზით.

121. სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ ქვეყნების და მონაწილე მხარეების ჯგუფებში კონტენტის კლასიფიკაციისა და სარეკომენდაციო მითითებების სტანდარტიზაციის ხელშეწყობის მიზნით, რათა განსაზღვრონ, თუ რა კონტენტი არის შესაფერისი, ან შეუსაბამო ბავშვებისთვის.

122. სახელმწიფოებმა უნდა დაჩქარებული წესით გაატარონ ზომები, რათა უზრუნველყონ, რომ მათი სამართალდამცავი ორგანოები შეუერთდნენ INTERPOL-ის მონაცემთა ბაზას, რომელიც მოიცავს ბავშვის მიმართ სექსუალური ხასიათის ძალადობის მასალებს.

123. აღიარებენ რა, რომ ინტერნეტის მართვის სფეროში მათ უფრო ფართო როლი ეკისრებათ, სახელმწიფოებმა აქტიურად უნდა ითანამშრომლონ მინიჭებული სახელებისა და ნომრების ინტერნეტ კორპორაციასთან (ICANN), რათა ხელი შეუწყონ ისეთი პოლიტიკის ეფექტურ განხორციელებას, რომელიც ხელს შეუწყობს ბავშვის უფლებების დაცვას, მათ შორის იმ ვებ-მისამართების დახურვის გზით, რომლებიც აშკარად ახორციელებენ ბავშვის მიმართ სექსუალური ძალადობის, ან სხვა დანაშაულების ამსახველი მასალების რეკლამირებას ან მხარდაჭერას, და ასევე ისეთი ვებგვერდების დახურვის გზით, რომლებიც არ არიან ავტორიზებული დასარეგისტრირებლად.

124. ამ სახელმძღვანელო პრინციპების განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით, წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა გააძლიერონ თანამშრომლობა შესაბამის სამთავრობათაშორისო ორგანოებთან, ტრანსნაციონალურ ქსელებთან და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.